sosyalist
YARIN
haftalık siyasi haber ve yorum dergisi

8 aralık 1976
SAYI 4
400 kuruş

30 Kasım 1976
Devlet Nüshası

DOĞAL FELAKET DEPREM ve HAYIRSEVER (!) BURJUVAZİ

HALK NE DİYOR

BİZİ HİÇ BİR ZAMAN HALK DÜŞMANI YAPAMAZLAR

Sevgili Sosyalist Yarıncılar,

Önce şunu belirtmeliyim ki yayın hayatımıza çok değerli bir dergi, ama çoktandır beklediğimiz bir dergi çıkarmanız bizi çok sevindirdi.

Ben faşizmin dört beş defa darbesine uğramış bir kişiyim. Şimdi de faşistlerin ortasına düştüm. Burası Elazığ Ede biyat Fakültesi. Sol kesim şehirde sinmiş vaziyette. Okulda da solcu olarak bilinen kimse yok. Bu okula kaydımı yaptırırken bu durumu biliyordum ama ürkmüyordum, öğrencileri tanıyana kadar tarafsız kalmayı, kesin tavır almamayı yeğliyordum. Ama gözü dönmüş faşist saldırganlar kişiyi kendi haline bırakmıyorlar, sizi "ülkücü olarak yetiştireceğiz" diyorlar. Şimdiye kadar böyle bir baskıyla karşılaşmadığım için zoruma gidiyordu ama okumak ta zorundayım. Susuyor ne derlerse ben de bir sosyalist olarak susuyor ama için için de eriyerek, ölerek.

Faşistlerin varlıkları silah. Ve okadar fikirsizler, żavallılar ki silah zoruyla baskı altında tuttukları bu öğrenciler bu potansiyeli yine silah zoruyla eğitmeye kalkıyorlar ve bu durum şimdi tarafsızlar arasında daha baskı olduğu anlaşılmadı ama bir ay sürmez bunların yüzleri tam olarak anlaşılır öğrenciler arasında.

On gün Elazığ'da kaldım. Kendimi dünyanın dışında, dünyada yalnız ölmek veya ölmemek sorunu var bende. Ölmemenin savaşını veren bir kişi oldum. Bunlar kişiyi ülkenin ve halkın sorunlarından soyutlayıp sadece kendini düşünen bir kişi haline getirmek istiyorlar kişiyi. Faşistlerin uygulamaları o kadar katı, o kadar insanlık dışı ki akıl hayal almıyor. Ve şimdi ellerinde bulunan potansiyel tehdidin altında bunlar 77 seçimlerinde demokratik bir ortamda yok olup gidecekler. Faşistlerin iç görünümü bu. Yani bir sabun köpüğü sönme haline gelmiş.

Faşist baskıları mektupla yazmanın olanağı yok. Şimdi sizden arzum bana ve tanıştığımız bir kaç arkadaşa ne gibi bir yol önerirsiniz.

Şuna inancımız tam : BİZİ HİÇBİR ZAMAN HALK DÜŞMANI YAPAMAYACAKLAR.

Biz halkla beraber bu engelleri AŞACAĞIZ.

(Ad ve adres saklı)

Merhaba !... YARIN

Dergimizin ilk sayısını büyük bir merak içinde aldım ve defalarca okudum. Bu girişiminizden dolayı kutlarım. Yeni basın, yayın hayatınızda üstün başarılar.

Bize ayırdığınız köşe için sevincimiz sonsuz olduğu bir gerçektir. Değerli derginize yeni bir yazıtımla katılmak istiyorum. Umarım biz halka açılan bu sayfada genç arkadaşlarla kolayca irtibat kurabiliriz.

BAMBAŞKA

Bir umut var Türkiyemden doğan, bir kıpırdanış var gerçeklere bilimsel açıdan giden yollardą. Bekliyor tüm ulus bilinciyle sosyalizmi.

Herkes mutlu olmalı diyorum özlemli, hani o insanın canına kıyışlar var ya dikta burjuvazi yok olmalı, gülücükleri gözlerden gitmeyen bir halk görmeli. Örnek Türkiyem.

Görüyoruz durumumuzu; Çıkar.... Çıkar...Çıkar...Herşeyimiz çıkar üzerine kafesletilmiş, aç mı ararsın göstereyim size, işsiz mi ararsınız saymakla zorluk çektiğim. Bir koltuk kavgası ki, tek iktidar ancak kendisini düşünebilmiş toplum atılmış bir kenara.

Örnekleri çok kentlerimizde, o örnekten birini aldım işte İskenderun Demir Çelik. Onbinin üzerinde işçimiz emeği karşılığında geçimlerini sağlıyor sağlamasına ya, hiç düşündünüz mükendilerini nasıl fabrikaya alındıklarını, imtihanlarda alınabilecek notun en yükseğini almış kardeşlerimiz, giremedi zıt görüş nedeniyle, iktidar fikrine ayak uydurmadı diye başı boş gezdiriyorlar sanatına hiç uymayan işlerde ama puana bakılmadan alınan işçilerle şimdi soruyorum ne verebilecek Türkiyemize. Ted biri kim aldı fabrika kuruldu kurulalı.

Gerçek emekçiler artık çıkmalı meydana söz hakkı almalı haklı olarak. Bilimselliği konuşturmalı her yerde bilinçli olarak. Aman vermemeli sömürücülere, burjuvaziye, haksızlıklara birlik olmalı ezilmeye çalışılan halkla.

Yaşamımızın büyük kitlesi olan emekçiler toplanın, görüşün, bilinçlenin en gerçekçi yolun BAĞIMSIZLIK, DEMOKRASİ, SOSYALİZM savaşı olduğu bilinen bir dünyaya doğru gidiyoruz, kararlıyız yakın ayaklarımız ve benliğimiz.

Mehmet Hıfsı Özerakman/
İSKENDERUN

Sosyalist Yarın Dergi yöneticilerine

Yayınladığınız dergiyi okudum ve gerçekten toplumun dinamik gücü olan işçi sınıfına ve onun müttefiki olan köylü kesimine, daha doğrusu halka birşeyler verebileceğini umarak çok çok sevindim. Kısa ve özeleştirileriyle beraber çok iyi açıklıklar yapabiliyor. Karanlık içinde kalmış konuları kanımca aydınlatıyor. Örneğin Çin-Sovyet çatışmasının içyüzünün özünü tamamen derginizde kavrıyabildim. Ve (Disk) yöneticilerinin tutumunu da biraz öğrenebildim. Yani devrimci hareketlerin de ve sermaye dünyasına karşı. Karşıtların yaptığı gibi değil de kendi özel fikirleriyle katılmaları yönünde.

Devrimci selamlar,

Mehmet Oktay/NİZİP

ADMMA ve YO'da FAŞİST OYUNLAR

Ankara'daki tüm üniversite ve yüksek okulların kapalı bulunduğu bir dönemde ADMMA ve YO tamamlanmamış eğitimi tamamlamak için açıktı. Okulun bu açık olduğu ilk günden itibaren, saldırılar yoğunlaşmaya başladı. Türkiye'de uygulanan faşist baskıların bir parçası olan bu saldırılar gün geçtikçe yoğunlaştı. Okuldaki devrimci arkadaşların saldırılardan korunmak gayesi ile okula toplu giriş ve çıkışları da polisler tarafından engellenmek istendi. CHP Ankara İl Merkezinde toplanan arkadaşlar, okula giderken yolları kesildi. Ancak bütün bunlara rağmen toplu gidiş gelişler engellenemedi. Bunun üzerine bu sefer okul içinde yeni bir oyun tezgahlandı. Bu oyunda en önemli rolü, polisler oynamaktaydı. Şöyle ki, 21 yaka no.lu tek yıldız komiser muavini Ali Merih Kiter, okuldaki komandolara yardımla görevlendirildi. Maltepe semtinin güvenliği de (!) kendisine verilmişti. Devrimci öğrencilerin Maltepe camiinden itibaren okula gelinceye kadar üç sefer yollarının kesilip aranması ve sonra okula sokulmaları ilk görevdi. Diğer görevler, peşi sıra yerine getirilmeye başlandı. Okul içersindeki komandoların sırtları sıvazlandı. Artık her akşam okula girişte mutlak surette toplu saldırılar söz konusu idu. Bu saldırıların ardında ise her zaman Ali Merih Kiter ve yardımcıları bulunuyordu. Saldırıya uğrayanlar devrimciler olduğu halde, polislerin copladıkları kişiler yine devrimcilerdi. Hem saldırıya uğra, hem de polisten ikinci bir dayak ye.

Bu saldırıların sürdüğü günlerde, komandolar dışında binin üzerinde arkadaş seslerini duyurmak, kamuoyuna davalarını anlatmak amacıyla topluca okuldan çıkıp Kızılay'a yürüyüşe geçtiler. Yürüyüşü durdurmak amacıyla komandolar, Maltepe camiinin önündeki parkta bulunan çalıların arkasında mevzilenerek topluluğu taşa ve kurşun yağmuruna tuttular. Topluluğun önünde giden makina bölümü öğrencisi Mehmet Erim Ece arkadaşımız ağır olmak üzere bir çok arkadaş yaralandı. Mehmet Emin Ece kafasından ve gözünden aldığı kurşun yaralarından dolayı öldü. Topluluk herşeye rağmen Kızılaya doğru yürüyüşüne devam edince, bu sefer de Tapu Kadastro Meslek Lisesi önünde polis, üzerimize saldırıp arkadaşları yine copladılar. Bu tezgahlanan oyunlarda polis gerektiğinde etkin olarak, gerektiğinde geri çekilerek görevini hakkıyla (!) yerine getiriyordu. Nitekim, Mehmet Emin Ece arkadaşımızın vurulduğu gece -her akşam Kızılay'a kadar devrimci grubun yanında yürüyen polis- bu taktiği iyi uyguladı. Bir telsiz emriyle Koç yurdunun önünden geri okula döndüler. Sonra da Maltepe camii önündeki kanlı faşist saldırı sahnelendi.

Olayların bu şekilde tezgahlandığı dönemde, okul içi saldırılar yoğunlaşırken, okul dışında da yeni oyunlar tertipleniyordu. Okula toplu gelişlerin birinde, Maltepe'deki kahvehane ve faşist derneklere mevzilenmiş faşist komandolar, zincir ve sopalarla arkadaşlara saldırdılar. Amaçları kitleyi içeri topluca sokmamaktı. Karşılarında toplu ve örgütlü bir hareket görmekten korkan faşistler, bu durumu engellemek için, birinci sınıftaki arkadaşlara, okula topluca gelmemelerini söylemekteler. Çeşitli sözler ve tehditlerle baskılarını daha da arttırmaktalar.

Bütün bunların yanısıra, okul idaresinin bu saldırılar karşısında takındığı tavır da hayli ilginçtir. Okul koridorlarında faşistler polislerle birlikte okul öğrencilerini zincir, sopa ve bıçakla ezmeye, sindirmeye çalışırken, idareciler içerde, hiçbir şey olmamış gibi derslere devam etmekte, hatta bu olayları, arkadaşların yaralanmalarını alaya almaktalar.

Birgün olaylardan dolayı, bodrumdaki anfiye inilmemesini öneren bir arkadaşa, "sizin can güvenliğiniz yok diye inmeyecek miyiz" diye karşılık verilmesi, okul yönetiminden sorumlu hocaların "Yüz kişi bile ölse bu okulda derse devam edilecek, ölenlerin yerlerini yenileri alır, onlar bizim talebemiz değil" diye konuşmaları, okul içindeki durumu açıkça ortaya koymaktadır. Asıl önemlisi ise, Sami Ovalıoğlu'nun katili olan Akif Özer'in, daha bir kaç kişiyi öldürmek için hergün okula gelmesidir. Polis ise bu durum karşısında hiçbir şey yapmamaktadır.

ADMMA ve YO öğrencileri

sosyalist YARIN
Sahibi : Cenan Bıçakçı
Genel Yönetmen : Aydın Köymen
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü : Ender Yiğitel
Adres : G. M. Kemal Bulvarı 112/18, Maltepe/ANKARA
Telefon : 29 10 42
Baskı : Daily News Ofset Dağıtım : Hür-Dağıtım
ABONE ŞARTLARI :
Altı aylık : 100 TL
Bir yıllık : 175 TL

Burjuvazinin Tek Umudu: 'UMUDUMUZ' ECEVİT

aydın köymen

Van'da deprem oldu. Birkaç saniyelik sallantı sonunda yak laşık onbin vatandaşımız öldü. Muradiye ve Çaldıran ilçelerinde taş üstünde taş kalmadı. Binlerce insan şimdi konutsuz. Her yönüyle korkunç bir çöküntü bu. Hem deprem bölgesinde yaşayanlar ve hem de tüm ülke için. Ama Türkiye' de daha başka öyle çöküntüler var ki, Van depremi bunların yanında önemsiz kalır. Depremin bu denli büyük acılara yol açmasının nedeni de işte bu diğer çöküntüler. Diğer çöküntülerden kaçınılabilseydi, Van'daki depremin sonucu bu kadar acılı olmazdı.

Temel çöküntü ekonomik. Temel çöktü mü, o-nun üstündekiler de çöküyor. Ekonomik çöküntü, ekonomik yaşamın her alanını Van deprem bölgesine döndürmüş durumda. Ve bu çöküntü hergün biraz daha merkeze doğru iniyor. Merkeze ulaştı mı, Türkiye Cumhuriyetinin 1923 yılından beri izlediği yol da bitmiş olacak. Burjuvazi büyük bir telaş içinde. Çünkü bitecek olan yol, kendi yolu. Yani kapitalist yol. Şüphesiz Türkiye için başka yollar da var. Ama o yollar kapitalist yolun bittiği yerden başlıyorlar. Ve o yollar da burjuva araçlarının seyrine izin verilmiyor. Bu yüzden burjuvazi telaş etmekte haklı.

Ekonomik çöküntünün en derin çatlağı dış ticaret ve ödemeler dengesinde. Ekim sonu itibariyle dış ticaret açığı 2 milyar 582 milyon dolar. Dış ödemeler dengesindeki açığın ise 1976 yılı sonunda 1 milyar 400 milyon dolar olacağı tahmin ediliyor. Kısacası, Türkiye döviz bunalımı içinde. Türkiye' nin dövizi olması bir vana, döviz borcu var. Oysa dövize olan ihtiyaç büyük. Özellikle burjuvazinin bol miktarda dövize ihtiyacı var. Bu ihtiyaç, iki noktadan kaynaklanıyor. Birinci nokta, yeni yatırımlar. Yatırımda bulunmak şart. Çünkü birikmiş fonların derhal yatırıma dönüştürülmesi kapitalist ekonominin temel kuralı. Ama döviz kıtlığı bu kuralın bile işletilmesini engelliyor. Yatırım, döviz demek Türkiye'de. Zira, Türkiye'de makina üretilmiyor. Yeni fabrikalar, yeni endüstriler makinasız kurulmuyor. Makinaların hepsinin dışarıdan getirilmesi, ithal edilmesi gerekiyor. İşte bu yüzden Türkiye'de yatırım döviz demek. Yatırım yapabilmek için mutlaka döviz gerekli. Burjuvazinin döviz ihtiyacının kaynaklandığı ikinci nokta, mevcut tesislerdeki üretimin sürdürülmesi. Çünkü Türkiye'deki sanayi üretiminin en temel niteliği montajcılık. Ayrıca montajcı olmayan alanlarda da ara mallar açısından dışarıya bağımlılık söz konusu. Montajcı dallarda, bütünün parçalarının tümü ithal ediliyor. Burada bunlar vidalanıp, yapıştırılarak bütün ortaya çıkarılıyor. Demek ki döviz hayati bir ihtiyaç montajcı sanayinin yaşayabilmesi için. Montajcılık dışındaki endüstri dallarında da dövizin yeri çok önemli. Örneğin, sentetik ipliğin ham maddesi, konservenin tenekesi, ilaçın içindeki kimyasal maddeler ithal edilmek zorunda. Döviz kıtlığı, üretimin aksaması ile eş anlamlı.

Burjuvazinin döviz dar boğazına çare olabilecek çeşitli araçlar var elinde. Bu araçlar çeşitli ama sınırlı. En kestirme çare dış borçlanma. Ama bu da, kullanıla kullanıla kullanılmaz hale gelmiş. Bugün Türkiye dış borçları bakımından dünya da en kötü durumda bulunan 12 ülke arasında. Halen, 4,5 milyar dolarlık dış borç yükü altında Türkiye. Bu 4,5 milyarın 3,4 milyarını kamu kesimi, 1,1 milyarını ise özel kesim borçlanmış. Sadece son bir yıl içinde yapılan kısa vadeli, yüksek faizli borçlanmanın miktarı 2,5 milyar dolar. Borç namus demek. Borç, borcunu ödeme gücüne sahip olana verilir. Alan da veren de kapitalist te olsa bu böyle. Türkiye'nin ise borçlarını ödeyecek güce sahip olmadığı çok açık. Bunu, borç verebilecek olan uluslararası sermaye piyasası da görüyor. Dünya Bankası, Uluslararası Para Fonu gibi emperyalist-kapitalist sistemin uluslararası finansman kurumları kapılarını Türkiye'ye kapatmış durumdalar. Gerekçesi, hükümet borçlarının bu kurumların kredi limitlerini aşmış olması. Bu durumda seçilen yol Avrupa serbest para piyasasına başvurmak. Şimdi "Bond" çantalı bir takım simsarlar, Almanya'nın, İsviçre'nin kasaba bankalarının kapılarını aşındırıyorlar. Türkiye Cumhuriyeti adına % 15 faizli ve 1-2 yıl vadeli borç dileniyorlar. Kısacası, dış borçlanma döviz dar boğazından kurtuluş çaresi değil artık.

> ŞİMDİ BURJUVAZİYE YAŞAMA HAKKI
> TANIYAN TEK UMUT VAR
> SORUNLARI ÇÖZEMEYECEK AMA
> DONDURACAK, HALKIN TEPKİSİNİ
> İZOLE EDİP TEHLİKE OLMAKTAN
> ÇIKARABİLECEK TEK UMUT
> BU UMUT, ECEVİT VE ONUN YENİ CHP'Sİ

Yabancı sermaye şöyle bir akın etse, sorun bir noktaya kadar çözülmüş olacak. Ama yabancı sermayenin gelmesi için ilk şart, ekonomik ve siyasal istikrar. Türkiye ise bu ikisinden de yoksun. İktidar ancak temelsiz temellerle, komando baskınlarıyla, imam-hatip okullarıyla ayakta durabiliyor. MC iktidarı aynen Türk burjuvazisi gibi çağın gerisinde. Çağın içinde yaşayan yabancı sermayenin çağın gerisindeki iktidarlarla iş yapması olanaksız. Dolayısıyla döviz sorununun hallinde şimdilik yabancı sermaye de çözüm değil.

Bir diğer derin çatlak istihdam alanında. Türkiye'de çalışabilir nüfusun halen % 12'si işsiz. Yedek işsizler ordusunun bulunması kapitalizmin ilk dönemlerinde sorun değildi. Aksine istenilir bir durumdu. Çünkü işsizler oranında işçi ücretlerini asgari düzeyde tutabilmek, ucuz işgücü çalıştırabilmek mümkün oluyordu. Ama o zamandan bu yana köprülerin altından çok sular aktı. Kapitalizm kendi iç çelişkileriyle birlikte gelişti. İşçiler en azından ekonomik bilince ulaştılar. Örgütlendiler. Şimdi sendikalar var. İşten çıkarma tehdidiyle düşük ücrete razı etmek işçileri, olacak iş değil. Bu durumda işsizliğin yaygınlaşması hem burjuvaziye ekonomik bir çıkar sağlamıyor ve hem de düzeni temellerinden sarsıyor. İşçiler de işin farkındalar. Düşmanları, işe sahip olanlar değil, ama onları işsizliğe mahkum eden düzen. Sezgiyle de olsa bunun farkında işsizler. Geçmiş yıllarda Türkiye, işsizliğin yarattığı toplumsal baskıyı, Almanya'ya ve diğer kapitalist Avrupa ülkelerine işgücü ihraç ederek bir ölçüde hafifletti. Ancak kapitalist ekonomilerdeki devresel buhranlar bu olanağı da ortadan kaldırdı. Şimdi Türkiye'de, Türkiye'nin düzeni üzerinde, işsizlik baskısı dayanılmaz bir hal aldı. Marks'ın öngördüğü gibi, işsizler ordusu büyüdükçe büyüyor. Düzen teknesi bu noktasından da su alıyor.

Fiatların serbestçe artırıldığı bir ortam, bir ülke, burjuvazinin hayalindeki cennet. Türkiye bu cennete epey yakın. Bu cenneti andırıyor. Ama bu cennetin olabilmesi için "koyun" gibi bir halk lazım. Elindekini avucundakini burjuvaziye vermeye razı, sesini çıkarmayan bir halk. İşte Türkiye' de cennetin bu unsuru yok. Bu yüzden cennet giderek cehenneme dönüşüyor. Fiatlar kolayca artırılabiliyor. Ama fiatlar artırıldıkça, başka şeyler de artıyor. Servet düşmanlığı bir üst aşamada düzen düşmanlığına bırakıyor yerini. Kapitalist düzen özlemleri çoğaltıyor. Yaşaması için özlemlerin çoğalması da gerekli. Ama birşey daha gerekli. Özlemlerin tatmin edilmesi de lazım. Türkiye kapitalizmi bu yetenekten yoksun. Bu olanağa sahip değil.

Bütün bunlar şu gerçeği bütün çıplaklığıyla gün ışığına çıkarıyor. Türkiye'nin sorunları aynı zamanda Türkiye burjuvazisinin sorunları bugün Türkiye'de. Dış ticaret açığı, döviz dar boğazı, işsizlik, fiat artışları gibi halkın yaşam düzeyini etkileyen sorunlar, burjuvazinin de canına okuyor. Burjuvazi bütün bunlara karşı, "bana ne" diyemiyor. Ve aslında bu sorunların çözümü de mümkün. Dünya yüzünde bir sürü ülke bu sorunlara çözüm bulmuş. Burjuvazi de bunu biliyor. Ama ne yazık ki (!) bulunan çözümlerde burjuvaziye yer yok. Çözüm, burjuvazinin ortadan kaldırılmasından geçiyor.

Şimdi tek umut var. Burjuvaziye yaşama hakkı tanıyan tek umut. Sorunları çözemiyecek ama dondurack, halkın tepkisini izole edip tehlike olmaktan çıkarabilecek tek umut. Burjuvazinin aklı başında, ileriyi görebilen kanadı bu umudun farkında. Bu umut, "umudumuz" Ecevit ve onun yeni CHP si. Ecevit bu güvene layık. Çünkü Ecevit, yeni dış borçlanma olanaklarının anahtarını elinde tutuyor. Not defterinde Willy Brandt'ın, Joergensen'in vaad ettikleri miktarlar kayıtlı. Hem Ecevit köprü projesini de onayladı. İktidara gelirse, Türkiye Batı ile Doğu arasında "halka" olacak. Yabancı sermaye işte o zaman Türkiye'ye akacak. Bizimkilerle bütünleşecek. Böylece Türkiye burjuvazisi iç pazar çemberinden de kurtulmuş olacak. Bir kuşku vardı zihinlerde. Şimdi o da silindi. Ecevit'in demokrasi tutkusundan korkuluyordu. Ama Ecevit'in ne kadar demokratik olduğu da anlaşıldı. CHP'nin hem gençlik ve hem de büyük kurultayları, Ecevit demokrasisinden korkulmayacağını iyice kanıtladı. Gönülleri ferahlattı.

Ecevit ve yeni CHP iktidarı halka karşı, "Halk İktidarı" olacak "Halk İktidarı" sözcüğünün göz boyayıcılığı epey etkisini sürdürecek. "Halk İktidarı"na karşı, ayıp olduğu için, grevler, yürüyüşler yapılmayacak. Böylece burjuvazi cennetinin tek olumsuz unsuru da etkisini kaybetmiş olacak.

Nereye kadar ?

Ha ! işte bu soru hem burjuvazinin ve hem de Ecevit'in uykularını kaçırıyor. Bu yüzden şimdilik düşünmemeye çalışıyorlar. Zira güneş hep var. Tüm insanlar güneşe koşuyorlar. Bulutlar ise gelip geçici. Güneş balçıkla sıvanmıyor....

Doğal felaket deprem ve hayırsever (!) burjuvazi

Burası Türkiye...

Üzerinde yaşadığımız, yaşam savaşı verdiğimiz bu ülkede yıllarboyubir büyük "afet"i göğüslemeye çalışmışız.

Bu büyük afet, bugünlerde bu satırları okuyan her kişinin kafasında belirlenecek olan "deprem afeti" gibi doğal bir afet değil. Bu yapay bir afet. Bu geri bırakılmışlık afeti.

Bu afetin ne denli büyük bir afet olduğunu, 24 Kasım 1976 günü Van yöresinde meydana gelen deprem felaketi bir kez daha gösterdi. Düzenin böyle devamından yararı olanların, insanlıkça ve ahlakça da ne denli geri olduklarını bir kez daha gördük.

26 YIL EVVEL ...

24 Aralık günü saat 14.55'te meydana gelen deprem en büyük hasarı Van'ın Muradiye ilçesinde yapmıştı. Oysa teknik elemanlar bundan tam 26 yıl önce 1950 yılında hazırladıkları bir jeolojik raporda, ilçenin kaya parçaları ve dere birikintilerinden oluşan dolgu toprak tabakası üzerinde kurulduğunu, bu nedenle 1. derece deprem bölgesi sayılması gerektiğini ve biran önce ilçenin bir düzlüğe taşınmasının zorunlu olduğunu açıklamışlardı.

Bu raporun hükümetlere yüklediği sorumluluklar bugüne kadar yerine getirilmedi. Çünkü Muradiye'de halk yaşıyordu ve 1950'lerden bu yana ülkenin yönetiminde söz sahibi olanlan hiçbir zaman halktan yana olmamışlardı.

Yine teknik elemanların verdikleri bilgilere göre bu bölgedeki yapılar, ilkel yapı tekniğinin örnekleriydi. Ayrıca bu gerçeği görmek için teknik eleman olmaya da hiç gerek yoktu. 7,8 şiddetindeki bu deprem 10 binin üzerin de yurttaşımızın ölümüne yol açarken, bundan 8 yıl kadar önce ayrıcalıklı batı illerimizden Adapazarı'nda meydana gelen aynı şiddetteki deprem sadece 90 yurttaşımızın hayatına mal oluyordu. Ve ölen 90 kişinin 30 kadarı, malzemeden çalarak resmi inşaat yapan bir müteahhitin inşaatındaki işçilerdi.

Bu örnekleri çoğaltmak, deprem öncesi yapılması gerekenleri ve yapılmayanları sıralamak mümkün. Ancak bizim asıl amacımız, deprem sonrasında bile yapılması gerekenlerin, yapılabilecek olanların gerçekleştirilmediğini vurgulamak.

Neydi deprem sonrası yapılması gerekenler :

1- Biran önce bütün yörede enkaz kaldırma çalışmalarına başlamak,

2- Yaralılara anında gerekli tıbbi müdahalenin yapılmasını sağlamak,

3- Hayatta kalanların normal yaşamlarını sürdürebilmelerini sağlamak amacıyla, bölgeye yapılan yardımları en süratli biçimde ve ayrıcalıksız halka iletmek.

Kısaca üç maddede topladığımız bu işleri gerçekleştirebilmek için gelişmiş, kalkınmış ülke olmaya da gerek yoktu.

Bölgeye incelemeler yapmak üzere giden çeşitli demokratik kuruluşların temsilcileri ve gazeteciler, enkaz kaldırma çalışmalarının ancak depremden üç gün sonra başlayabildiğini saptamışlardı. Sınırdaki bazı dağ köylerine ise resmi makamlardan önce gazeteciler ulaşmışlardı. İran sınırındaki Alikelle, Yukarı Günbatar ve Teneli köylerine depremden 6 gün sonra varan bazı gazeteciler, kendilerinden önce hiç bir yardım elinin buralara varmadığı gerçeğini gördüler. Ve resmi makamlar, ölenlerin sayısını 3500'ün üzerine bir türlü çıkaramazlarken, sadece ulaşılamayan bu üç köyde ölenlerin toplamı 500'ü geçiyordu. Halk enkaz kaldırma çalışmalarını kendi kendine yürütmeye çabalıyordu. Gömülmesine fırsat bulunamayan cesetler köpekler tarafından parçalanıyordu.

DEMOKRATİK KURULUŞLARIN ÇABALARI

Devletin radyosu, televizyonu her gün deprem bölgesine yapılan yardımlardan haberler veriyordu. Falan ülke şu kadar yardım etmişti. Ülke çapında toplanan yardımlar onlarca milyon lira ediyordu. Yüzlerce yardım kamyonu yola çıkarılmıştı. Bütün bunları söylüyordu TRT ama şu gerçeği bir türlü anlatamıyordu : Yapılanbu yardımlar büyük bir bölümüyle Van'ın havaalanındakalmış, felaketzedelere yansıtılmamıştı. Yurt dışından gönderildiği bildirilen kutup tipi çadırlar, vatandaşlar yerine hava alanında gönderilen yardımları barındırıyordu. Yardımları halka yansıtma çabasında olanlar ise üyeleri, "vatan hainliği" ile suçlanan demokratik, devrimci kuruluşlardı. Resmi görevliler bu kuruluşların yaptıkları çadır, yiyecek ve giyecek yardımlarının halka dağıtılmasını sağlayacakları yer de bu dağıtıma engel olmaya çalışıyorlardı.

YARDIMLAR ... YARDIMLAR ...

Onlarca milyon liralık yardımlar dedik. Gerçekten de yurdun dört bir yanından çeşitli kişi ve kuruluşlar aracılığı ile yapılan yardımlar neredeyse patlama noktasına varmıştı. Çoklarının dediğine göre, bu yardımlarla iki tane daha Van kurulabilirdi. Gazeteler her gün 100 bin liranın üzerinde yardım yapan sermayedarların adlarını yayınlıyorlardı. Kimilerine göre "İşte işveren dediğin böyle olmalıydı". Oysa böyle düşünenler bir gerçeği gözden kaçırmışlardı. Bu hayırsever görüntülü işverenler felaketzedelere yapmış oldukları yardımları, yıl sonunda devlete ödiyecekleri vergilerden düşeceklerdi. Gazeteler büyük patron Vehbi Koç'un da milyonluk konserve yardımı yaptığını haber verdiler. Ve belki de bunu okuyan kimi kafalardan "Keşke bütün işverenler Vehbi Koç gibi olsa" düşüncesi geçti.

Oysa Vehbi Koç, Van'daki felaketzedeleri çok düşündüğü için yapmamıştı bu yardımları. Türkiye'de Ortak Pazar ülkelerine yapılacağı sanılan ihracat nedeniyle birbiri peşisıra kurularak faaliyete geçen konserve fabrikaları, bu ihracat gerçekleşmeyince kapanma gerçeği ile karşı karşıya kalmışlardı. Bu fabrikalardın hisse senetleri değerinin yarısına bile alıcı bulamıyordu ve elde kalan stoklar bozulmaya yüz tutmuştu. İşte Vehbi Koç bu konserveleri gönderdi Van'a. O konservelerin parası olarak karşılığını da yıl sonunda devlete ödeyeceği vergiden düşecek. Ama işçiler için, ama memurlar için böylesine birşey sözkonusu değil. Onların yaptıkları yardımlar peşin peşin devlete ödedikleri vergilerden düşülmüyor. Onlar yardımlarını boğazlarından keserek veriyorlar, gerçek bir yardım duygusuyla ve oradaki insanların çektikleri acıları içlerinde duyarak veriyorlar.

NE OLUYOR BU YARDIMLAR ?

Peki ne oluyor bu yardımlar ? Yerlerine ulaşabiliyor mu? Vatandaşlara ayrıcalıksız olarak dağıtılabiliyor mu?

Deprem bölgesinde araştırma yapan sağduyu sahibi kişilerin bu sorulara verecekleri yanıtlar aynı : Hayır...

TRT haber bültenlerinde durmadan tekrarlanan "Hava Köprüsü" kurulmuş gerçekten. Yabancı ülkelerden gönderilen soğuğa dayanıklı büyük çadırların Van'a geldiği de bir gerçek. Ancak bu çadırların Muradiye, Çaldıran ve köyleri yerine Van havaalanında kurulduğu da bir başka gerçek. Yapılan yardımlar havaalanında kurulan bu büyük çadırların içinde depolanıyordu. Yardımların depolanmasında aşırı titizlik gösteren ilgililer nedense bu yardımların halka dağıtılmasında aynı titizliği göstermiyorlardı. Örneğin, depremden hemen sonra Van'da hazırlanan bir yardım konvoyu(partizanca olmaktan başka anlam taşımayan bir anlayışla)Başbakan Yardımcısı Turhan Feyzioğlu Van'a gelene kadar bekletiliyor ve dağıtım ancak onunla birlikte yapılıyordu.

Olayı yaşayanların anlattıklarına göre, deprem bölgelerinde kurulan yardım dağıtım ekipleri, titizliklerini, yardımların eşitçe dağıtılması yerine birtakım saçma bürokratik kuralları yerine getirmede gösteriyorlardı. Örneğin çadır ve battaniye gibi yardımlar, mahalle muhtarlarının bölgelerindeki hasara ilişkin olarak verdikleri yazılı raporlara göre yapılıyordu. Eğer felakette mahallenin muhtarı da hayatını kaybetmiş, ya da bu işlere koşturamayacak ölçüde yaralanmışsa o mahalleli için yardım almak hemen hemen imkansızdı.

Daha sonra resmi ağızlar için bunun adı "yerinde ve adil yardım" oluyordu.

BİR KOY YÜZ AL ...

Yardımlardan söz ederken 1976 Türkiye'sinde TRT mikrofonlarındanyapılan bir saçmalığa değinmeden edemeyeceğiz. Deprem felaketinin olduğu günün akşamı TV'de konuşan Diyanet işleri Başkanı Doç. Dr. Süleyman Ateş, "Tanrı böyle günlerde kullarını dener" diyordu. Bu bakımdan tüm vatandaşlar deprem felaketzedelerine yardım etmeliydiler. Ve sayın Ateş'e göre Tanrı bir buyruğunda belirttiği gibi 100 ila 700 misli arasında mutlaka karşılığını öderdi. Yani bir başka deyişle 100 lira yardım yapanlar 10 bin ila 70 bin lira arasında Tanrıdan alacaklı olacaklardı.

Aynı konuşmada yapılan bir diğer terslik ise yardımların Diyanet İşleri tarafından açtırılan bir banka hesabında toplanması yolundaki istek idi. Oysa Süleyman Ateş'in konuşmasından önce Bakanlar Kurulu tarafından yapılan bir açıklamada, yardımların tek elde, Kızılay'da toplanması isteniyordu. Vatandaş hangi isteğe uymalıydı ki ?

EKSİKSİZ ZİYAFET SOFRASI

25 Kasım gecesini Muradiyeliler, Çaldıranlılar, Alikelle. Yukarı Günbahar ve Teneli köylüleri yiyecek geleceği umuduyla karınları tok, çadır ve battaniye geleceği umuduyla sırtları pek olarak soğuğa karşı yaşama savaşı vererek geçirirlerken ve ölülerini parçalayan köpekleri kovalayacak gücü kendilerinde bulamazlarken, Ankara'dan giden Bakanlar ve diğer resmi kişiler ne yapıyorlardı acaba? Evet onlar, halkın acıyla kıvrandığı o saatlerde, Çimento Fabrikasının Van Gölü kıyısındaki şahane manzaralı lokalinde şereflerine verilen ziyafette, rakılarını yudumluyorlardı. Başbakan yardımcısı Turhan Feyzioğlu'nun, İmar ve İskan Bakanı Nurettin Ok'un ve Kızılay Genel Başkanı Recai Ergüder'in başköşede oturduğu masada eksik olan sadece kuşsütüydü.

Çimento fabrikası ilgilileri ile YSE Müdürlüğü ilgilileri, deprem felaketzedelerini unutup, "Sayın Bakanlar bizim misafirhanede yatacak, sizin misafirhanede yatacak" kavgasına başlamışlardı. Sonunda anlaşma sağlandı : Feyzioğlu ve Ok, YSE misafirhanesinde, Ergüder ile diğer ilgililer de Çimento misafirhanesinde kalacaklardı. Kızılay Genel Başkanı Recai Ergüder, Çimento misafirhanesine gittiğine gideceğine pişman oldu. Bu ne biçim misafirhaneydi canım... kaloriferler yanmıyordu ve insan soğuktan sabaha kadar ölebilirdi. Belki de haklıydı sayın Ergüder, zira iki gün sonra küçük bir yavru barınmakta olduğu çadırın içinde soğuktan can vermişti.

ALMANLARIN GELENEKSEL DOĞU'YA AÇILMA PLANI MI?

Bugünlerde gazetelerde yer alan ve TRT bültenlerinde yayınlanan haberlerin büyük bir bölümünü Van'da meydana gelen deprem felaketi oluşturuyor. Yayınlanan resimler, gösterilen filmler felaketi zihinlerde bir kez daha şekillendiriyor. Yardımların çokluğunu bildiren haberlerin içimizdeki acıyı küllleyeceğini umut ederken, yardımların yerlerine ulaştırılamadığı gerçeğini bilmemiz acımızı bir kat daha arttırıyor.

2 Aralık 1976 tarihli Hürriyet gazetesinde yapılan dış kaynaklı yardımlara ilişkin ilginç bir haber yayınlandı. Frankfurt kaynaklı bu haber şöyle bir bakışla okunduğunda Federal Almanya'nın "dostane"yardımlarını dile getiriyordu. Habere göre Almanlar deprem bölgesinde çalışmalar yapmak üzere bir "Hava Alayı" gönderiyorlardı. Hergün saat başı Almanya'dan havalanan nakliye uçakları hava alayının kurtarma araçlarını ve alay mensuplarını taşıyorlardı.

Yukarıda ifade ettiğimiz gibi haber, ilk bakışta "Almanların dostane davranışlarının bir tablosu"nu çiziyordu, ama dikkatli zihinlerde bu çabanın sadece deprem felaketine yardım adına harcandığı konusunda haklı kuşkular uyandı.

Bilindiği gibi Almanların geleneksel doğuya açılma politikalarının gerçekleştirilmesinde ülkemiz son derece stratejik bir önem arzediyor. Doğuya açılabilmek için Türkiye üzerinde çeşitli girişimlerde bulunmak Almanlar için kaçınılmaz bir zorunluluktu. Ancak bu arada bir de Almanya-ABD dostluğunun bozulmaması meselesi vardı. Türkiye'nin tek "dostu" Amerika'nın, Almanların askeri girişimlerine "evet" demesi düşünülemezdi. Nitekim Kıbrıs olayları nedeniyle Amerika tarafından yapılmakta olan askeri yardımların kesilmesi üzerine Türk hükümetince Federal Almanya'ya yapılan askeri yardım isteği, Alman makamları tarafından yukarıda belirtmeye çalıştığımız endişeler göz önünde bulundurularak reddedilmişti.

Söz konusu haber bu gerçekler göz önüne alınarak okunduğunda ister istemez zihinlerde "Acaba Almanlar, Amerika'yı incitmeden Türkiye'ye askeri yardım yapmanın yolunu böyle mi buldular ve bu girişimler geleneksel doğuya açılma planının çok akılcı tezgahlanmış küçük bir bölümü mü?" şeklinde haklı bir kuşkuyu uyandırıyor....

BAĞIMSIZLIK, DEMOKRASİ, SOSYALİZM HAREKETİNE KARŞI GÜÇBİRLİĞİ

« HÜR TEŞEBBÜS KURULUŞLARI BİRLİĞİ »

Türkiye'deki özel sektör kuruluşları "Hür Teşebbüs Kuruluşları Birliği" adı altında birleşme ve Başkanlar Komitesi ile Hür Teşebbüs Konseyi adlarını taşıyan iki organ tarafından yönetilme kararı aldılar.

Geçen hafta İzmir'de biraraya gelen ve üç gün süreyle kapalı toplantılar düzenleyen özel sektör kuruluşlarının yöneticileri, önde gelen iş adamları, bu toplantılar sonunda çalışmaları bir yıldır gizli gizli sürdürülen "Hür Teşebbüs Kuruluşları Birliği"nin kurulduğunu kamuoyuna ilan ettiler.

"Hür Teşebbüs Kuruluşları Birliği" şu kuruluşlardan oluşmakta : Türkiye Ticaret, Sanayi Odaları ve Borsaları Birliği, Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu, Türkiye Ziraat Odaları Birliği, Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Konfederasyonu ve Türkiye Sanayici ve İş Adamları Derneği.

Alınan kararlara göre yönetim organlarını oluşturan Başkanlar Komitesi ve Hür Teşebbüs Konseyinin başkanlıkları rotasyon usulüne göre yürütülecek. Başkanlar Komitesinin ilk dönem başkanlığına Türkiye Ticaret, Sanayi Odaları ve Borsalar Birliği Genel Başkanı Sezai Dıblan getirildi. Beş kuruluştan seçimle gelecek olan 30'ar üyeden oluşan 150 kişilik konseyin ilk dönem başkanlığını ise, Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu Başkanı Halit Narin yapacak.

AŞIRI AKIMLAR (!) VE İDEOLOJİK NİFAK (!) HAREKETLERİNE KARŞI GÜÇBİRLİĞİ

"Türk Hür teşebbüs kesimini temsil eden kuruluşlarımız, ülkemizin ana meselelerine en üst seviyede çözüm yolları aramak ve aralarında ahenkli bir çalışma ve dayanışmayı sağlamak için bir müddetten beri üzerinde çalışılan 'Türk Hür Teşebbüs Kuruluşları Birliği' kuruluş hazırlıklarını tamamlamıştır..." biçimindeki bir açıklamayla kuruluşu ilan edilen "Hür Teşebbüs Kuruluşları Birliği" için yapılan çalışmalar aslında 1975 yılından beri devam etmekteydi. Hazırlık çalışmalarının sekreteryalık görevini ilk başlarda İşveren Sendikaları Konfederasyonu yürütüyordu. 1976 yılının ortasında ise Türk Sanayici ve İş Adamları Derneği aldı bu görevi.

Kuruluşa ilişkin çalışmaların bu kadar uzun bir süre devam etmesinin bir nedeni vardı elbet. Bu neden, kuruluşun aralarında derin çıkar ayrılık ve çatışmaları bulunan burjuva zümrelerini biraraya getirme çabasında oluşuydu. Örneğin yabancı sermaye ile bütünleşmiş, tümüyle dışa bağımlı ve çağdaş kapitalist ölçülere yaklaşmış İstanbul sermayesini (özellikle de Koç ve Eczacıbaşı gruplarını) temsil eden Türk Sanayici ve İş Adamları Derneği ile daha çok Anadolu burjuvazisinin etkisi altında bulunan Türkiye Ticaret, Sanayi Odaları ve Borsalar Birliği arasında çok önemli görüş ayrılıkları vardı. Aynı şekilde, halen büyüme çabası içinde bulunan ve bu nedenle işçilerin ücret artırımı ve diğer ekonomik ve sosyal taleplerine karşı şiddetle direnen grubun yönetimine hakim olduğu Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu ile "sosyal refah devleti" ilkelerine, sahip olduğu "tekel gücü" nedeniyle uyumlu luk gösterebilen tekelci sermaye arasında çatışmaya kadar varan anlaşmazlıklar vardı.

İşte bütün bu çelişkilere rağmen kuruldu "Hür Teşebbüs Kuruluşları Birliği". Bu çelişkilerin nasıl olup ikinci plana itildiğini ve kuruluşun gerçekleştirilebildiğini ise, en güzel şekliyle ve hem de bundan beş ay önce Ankara Sanayi Odası Başkanı Hami Kartay açıklamıştı : "Ülkeyi tehdit eden aşırı akımlar ve ideolojik nifak hareketleri yanında ekonomiyi tahrip edici, hesapsız talep ve girişimlere karşı çıkmak, hür ve demokratik rejimin devamlılığını ve işlerliğini sağlamak için Hür Teşebbüs kuruluşları ve mensupları arasında bir dayanışma ve işbirliğinin zaruretine inanmaktayız. Bu konuya ilişkin her türlü girişimi gönülden destekler ve bu yolda bir an önce ülke yararına gerekli işbirliğinin sağlanmasını temenni ederiz."

Yani sorun "düzen"i korumaktı. Ve bu sayın zevatın yaptıkları hesaplar, düzenin korunması için şimdilik kendi aralarındaki anlaşmazlıkları ve çıkar çelişmesinin ikinci plana atılması sonucunu vermişti.

MC ÜSTTE, ALTI "HÜR TEŞEBBÜS KURULUŞLARI BİRLİĞİ"

Bilindiği gibi MC, dört partiden oluşuyor. Ama ayrı olan sadece partilerin isimleri değil. Partiler aynı zamanda küçüklü, büyüklü tüccar, sanayici ve toprak sahiplerinin oluşturduğu bir kütlenin değişik çıkarlarını temsil ediyorlar. Birarada bulunmalarının nedeni ise hem birbirlerinin çıkarlarını kontrol edebilmek ve hem de en belirgin özelliği "emekçi sınıflara karşı ve onların sömürülmesine olanak tanımak" olan düzeni korumak. Kısacası, MC, Türkiye egemen sınıflarının ve onlara tabi bir kısım asalak zümrelerin Türkiye'nin bu ortamında uygun gördükleri siyasal iktidarı. "Hür Teşebbüs Kuruluşları Birliği" ise bunların ekonomik plandaki ve yine bu dönem için uygun gördükleri bir örgüt...

Ancak çelişkiler ne kadar ikinci plana atılırsa atılsın, bu durum, mücadelenin sürmediği anlamına gelmiyor. MC içinde özellikle AP-MSP arasında süregelen sert mücadele bunun en somut göstergesi. "Hür Teşebbüs Kuruluşları Birliği"nin de aynı mücadele için ikinci bir platform oluşturacağına hiç şüphe yok. Asıl acınacak durumda olanlar, bu birlik içinde yer almayı kabul eden Türkiye Ziraat Odaları Birliği ile Türkiye Esnaf ve Zenaatkarlar Konfederasyonu. Çünkü böyle bir kuruluşta azınlıktalar. Başkanlar Komitesinde 5 içinde 2, Hür Teşebbüs Konseyinde 150 için de 60 oyları var. Ve farkında değiller ki kapitalizmin gelişme çizgisini temsil eden diğer kuruluşlarla hiçbir çıkar birlikleri olamaz. Çünkü kapitalizmin gelişme yolu üzerinde feodal artıkların ve küçük üretimin tasfiyesi var.

AP'NİN AKILLI HESABI

"Hür Teşebbüs Kuruluşları Birliği" aynı zamanda AP'nin bir baskı grupları birliğine sahip olması anlamını taşıyor. Çünkü kuruluşun Başkanlar Komitesinde Türkiye Ticaret, Sanayi Odaları ve Borsaları Birliği Genel Başkanı Sezai Dıblan, Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu Başkanı Halit Narin, Türkiye Ziraat Odaları Birliği Başkanı Sadettin Karacabey ve Türkiye Esnaf ve Zenaatkarlar Konfederasyonu Başkanı Kasım Önadım olmak üzere tam dört tane AP'li var. Böylece söz konusu birliğin sesi, bir bakıma AP'nin sesi olacak. Böylece AP, 1977 seçimlerine bu sesin getireceği artı bir güç ve etkinlikle gidecek... Zaten AP'nin böyle bir kuruluşun gerçekleşmesi için yukarıda isimleri sayılan kişilere özel görev verdiği de sızan haberler arasında.

CHP nereye giriyor ?

CHP 23. Kurultayının üçüncü gününde Kurultay Başkanlığına bir önerge verildi. Önergenin altındaki imza, CHP Genel Başkanı olan Bülent Ecevit'e aitti. Ecevit'in önergesinde CHP'nin "Sosyalist Enternasyonal"e üye olması isteniyor ve şu görüşlere yer veriliyordu :

"Sosyalist Enternasyonal, ülkelerinde sosyal demokrat, demokratik sosyalist veya demokratik sol bir düzen kurmayı amaçlayan ve dünyada barışçı ve hakça bir ilişkiler düzeni kurulmasını isteyen çeşitli ulusal partilerin oluşturduğu uluslararası bir örgüttür. Yeryüzündeki her türlü sömürüyü kaldırmayı, insanın başka insanlar, ulusların öteki uluslar tarafından sömürülmesini önlemeyi kendisine amaç edinen bu örgütün görevi, üye partiler arasındaki ilişkileri güçlendirmek, siyasal danışma ve dayanışmayı sağlamak, örgüt ile ona üye olmayan öteki demokratik ilerici ve sol partiler arasında ilişkiler kurmaktır. Enternasyonal'in ilkeleri partimizin 23. Kurultayında kabul edilen yeni programında benimsediği ilkelere uygundur.... Ulusal yararın ve dünya barışının gerektirdiği durumlarda, doğrultu birliği aramaksızın dost ülkelerin etkin partileriyle de ilişki kuran CHP'nin eş doğrultudaki partilerle ilişkilerine ayrı bir nitelik ve çerçeve kazandırmasında yarar vardır. Bütün bu nedenlerle 23. CHP Kurultayı, partimizin kendisiyle benzer ilkeleri paylaşan ve bir doğrultuda bulunan partilerin oluşturduğu Sosyalist Enternasyonale katılmasının partimiz ve ülkemiz yararına olduğuna ve dünyada da hakça ve barışçı bir düzen kurulmasına katkımızı kolaylaştıracağına inanır ve Genel Yönetim Kurulunu gerekli girişimleri yapmaya çağırır."

Önergenin okunmasından sonra oylamaya geçildi ve CHP 23. Kurultayı, CHP'nin "Sosyalist Enternasyonal"e tam üye olmasını oybirliği ile kabul etti. Önergenin kabul edilmesinden sonra yaptığı konuşmada Ecevit, "Sosyalist Enternasyonale katılma konusunda çeşitli zamanlarda teklif yapıldığını, ancak partisinin bu girişimi gerçekleştirmek için tüzük ve program değişikliği yapmasını beklediğini" söyledi.

Şimdi sıra CHP Genel Yönetim Kurulunun "Sosyalist Enternasyonale" tam üyeliğine kabul edilmek için başvurmasında. Ancak görünen o ki, "Sosyalist Enternasyonal" de bu başvuruyu büyük bir memnuniyetle kabul edecek.

Ecevit'in önerisi ve CHP 23. Kurultayının kararı, bir yönüyle oldukça cesur bir adım. Zira, batılı ölçüler de düşünüldüğünde bir ulusal partinin enternasyonalist ilişkilere girmesi çok doğalsa da, Türkiye'deki yerleşik yargıya göre adeta vatan ihaneti ile özdeş. İşte bu açıdan, alınan karar cesur bir adım doğrusu. Ancak bu kararın "emek en yüce değerdir", "demokratik sol, Türkiye'nin ekonomik, politik ve savunma alanlarında tam bağımsızlığı savunur" diyen bir partinin amaçlarıyla uyuşup uyuşmadığı da tartışma konusudur. Bu tartışmanın varacağı sonucu belirleyen en önemli etken ise, biz zat, girilmek istenen "Sosyalist Enternasyonal"in niteliğidir....

ENTERNASYONALLER ve SOSYALİST ENTERNASYONAL

BİRİNCİ ENTERNASYONAL

1864 yılında Fransız ve İngiliz işçi sendikalarının öncülüğünde kuruldu. Marks başlangıcından itibaren harekete hakim oldu. Marks'ın Proudhon ve Bakunin ve onların taraftarlarıyla çatışması I. Enternasyonalin ana sorununu teşkil etti. Başlıca tartışma konusu, işçi sınıfının mücadele biçimine ilişkindi. Proudhon ve Bakunin'in öncülük ettiği "anarşist" akım, siyasal mücadele ve işçi sınıfı fikrini tanımak istemiyordu.

Bu tartışmaların sonucunda, anarşistler 1872'de Enternasyonalden ihraç edildiler. Marks, çeşitli fraksiyonlara bölünmüş Avrupa ortamını Enternasyonal için elverişli görmedi. Genel Merkezini New York'a nakletti. I. Enternasyonalin ömrü 1876'da son buldu.

ANARŞİST ENTERNASYONAL

I. Enternasyonalden 1872'de ihraç edilen Bakunin ve taraftarlarınca 1873 yılında kuruldu. Ancak 1877'ye kadar devam edebildi.

İKİNCİ ENTERNASYONAL

I. Enternasyonalin dağılmasından sonra Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde işçi partileri ve sosyalist partiler kurulmaya başladı. Almanya'da çeşitli fraksiyonlar 1875'te "Gotha Kongresi"nde biraraya gelerek Alman Sosyal Demokrat Partisini kurdular. 1879'da Fransız Sosyalist Partisi kuruldu. 1880'de İngiliz Sosyal Demokrat Federasyonu kuruldu...

II. Enternasyonal bu partileri ve sendikal örgütleri biraraya getiren bir kuruluş olarak 1899'da Paris Kongresinde oluşturuldu. II. Enternasyonalde de siyasal parti ve siyasal mücadele sorunu, tartışma konusu olmaya devam etti. Bu tür mücadele yollarına karşı olan anarko sendikalistler 1896 yılında ihraç edildiler.

I. Dünya Harbi II. Enternasyonal için önemli sorunlar getirdi. Enternasyonal içinde savaşa karşı genel grev önerenler oldu. Lenin ve Rosa Luksemburg savaş ortamını, burjuva iktidarlarını devirmeye elverişli bir ortama dönüştürme yönünde mücadeleyi II. Enternasyonale benimsettiler.

I. Dünya Harbi emperyalist ülkelerdeki sosyalist partileri bir ikilemle karşı karşıya bıraktı. Enternasyonalde kabul edilenin aksine, bu ülkelerdeki partiler savaşta kendi ülkelerindeki burjuva iktidarlarının yanında "düşman"a karşı mücadele etmeyi yeğ tuttular. Bu tutum, Lenin'in bunları sosyal-şoven olarak nitelendirmesine yol açtı. Sonuçta savaş, II. Enternasyonalin parçalanarak son bulmasına yol açtı.

KOMÜNİST ENTERNASYONAL VEYA ÜÇÜNCÜ ENTERNASYONAL

Rusya'daki Bolşevik devrimi, çeşitli Avrupa ülkelerinde 1920'lerde II. Enternasyonalin sosyal-şoven tutumuna karşı olan Komünist partilerin kurulmasını hızlandırdı.

Bu partiler 1919'da Moskova'da ilk kongresini yapmış olan Komünist Enternasyonalin doğrultusunda gelişmekte ve onun çevresinde toplanmakta idiler.

II. Dünya Harbi, Bolşevikleri uluslararası alandaki faaliyetlerden alıkoyan nedenler doğurdu. Enternasyonal, 1935'ten sonra toplanamadı ve 1943'te son buldu.

1947 yılında Komünist Enformasyon Bürosu (Kominform) kuruldu. Fakat o da 1956'de dağılmaktan kurtulamadı.

SOSYALİST ENTERNASYONAL

II. Dünya Harbinden sonra uluslararası alanda işbirliği yeniden hız kazandı.

Bunun bir parçası olarak Sosyalist Enternasyonal bazı ön girişimlerden sonra ilk kongresini 1951 yılında Frankfurt'ta yaptı. Çoğunluğunu Batı Avrupalı sosyal-demokrat ve sosyalist partilerin oluşturduğu 34 partinin katıldığı bu kongre ile "Sosyalist Enternasyonal" fiilen kurulmuş oldu.

Sosyalist Enternasyonalin temel ilkelerini 1951 Frankfurt Bildirisi ve 1962 Oslo Bildirisi belirler.

SOSYALİST ENTERNASYONAL'İN TEMEL NİTELİĞİ : ANTİ-KOMÜNİZM

Başında sosyalist kelimesi bulunan bu Enternasyonalin temel niteliği anti-komünist olmasıdır. Sosyalizmi Marks'tan soyutlamaya çalışan "Sosyalist Enternasyonal", "Birçok ülkede başıboş bırakılan kapitalizmin yerini, kapitalistlerin faaliyet alanlarını devlet müdahalesi ve kollektif mülkiyetle gittikçe daraltan bir ekonomi almaktadır" (Sosyalist Enternasyonal 1951 Frankfurt Bildirgesi Önsöz 5. Madde) biçimindeki yargıyla sorunu, kapitalizmi ortadan kaldırmak değil fakat kontrol altına almak olarak koymakta, ama buna karşılık Marksizme karşı adeta kin kusmaktadır.

Sosyalist Enternasyonalin niteliğini belirleyen 1951 Frankfurt ve 1962 Oslo bildirilerinde Marksizm ve dünya Marksist hareketine şöyle sövülmektedir :

- Sosyalizm, dünyada kuvvet kazandıkça, özgürlük ve sosyal adalete ilerleyişi engelleyen yeni güçler ortaya çıkmaktadır. Rusya'daki Bolşevik ihtilalinden beri, komünizm uluslararası işçi hareketini ikiye bölmüş ve bir çok ülkede sosyalizmin gerçekleşmesini geciktirmiştir.

- Komünizm, sosyalist harekette payı bulunduğunu iddia eder. Bu iddia yanlıştır. Aslında komünizm, sosyalizmi tanınmayacak derecede değiştirmiştir. Marksizmin eleştirici tutumuna uygun olmayan katı bir ideoloji kurmuştur.

- Sosyalistler, kapitalist düzende insanları birbirine düşüren sömürüye son vermek suretiyle hürriyet ve adaleti gerçekleştirmeye çalışırken, komünistler yalnız bir partinin diktasını korumak amacıyla, sınıflar arasındaki çatışmaları büsbütün şiddetlendirmeye çalışırlar.

- Enternasyonal komünizm yeni emperyalizmin bir aracıdır.

SOSYAL
ENTERN
Bi

- Sosyalizm, kalıplaşmış bir tutum istemeyen uluslararası bir harekettir. Sosyalistler inançlarını Marksizmden başka insani görüşlerde bulabilirler. Dini ve insani ilkelerden esinlenebilirler.

- Komünistler için gaye, vasıtayı mubah kılar ve söyledikleri ile yaptıkları arasında devamlı bir tezat vardır.

- Doğu-Batı rekabetini, bunu arzu etmeyen bir dünyaya komünist liderler empoze etmişlerdir. Asya'daki rekabetleri, gerginlikleri, Kuzey Hindistan'da ve diğer yerlerde Çin, eylemleri ve Amerikan siyasetinin bazı ta-raflarını artırmıştır.

1951 Frankfurt bildirgesinde, o da, "Bazı ülkelerde güçlü kapitalist gruplar mazinin barbarizminin, faşizm ve nazizm şeklinde tekrar ortaya çıkmasına hizmet etmişlerdir." biçimindeki bir cümleyle faşizmden bahseden Sosyalist Enternasyonal, bilimsel sosyalizme karşı tavrını yalnızca kağıt üzerinde belirtmekle kalmamış fakat somuttaki eylemleriyle de bu düşmanlığını defalarca kanıtlamıştır.

EMPERYALİZMLE ELELE

Sosyalist Enternasyonal, 1948'de Çekoslovak, Bulgar, Macar ve Romen sosyal-demokrat partilerini, faşizme karşı komünistlerle işbirliği yaptıkları için ihraç etmiştir. Keza İtalyan Komünist Partisi ile işbirliği anlaşmasını bozmadığı için İtalyan Sosyalist Partisi de Sosyalist Enternasyonalden ihraç edilmiş, İtalyan Sosyalist Partisi içinde bu anlaşmayı bozmaya taraftar olan azınlığın kurduğu İtalyan Sosyal Demokrat Partisinin Enternasyonale dahil edilmesi uygun görülmüştür. Sonradan komünistlerle işbirliğinden vazgeçen İtalyan Sosyalist Partisi, tekrar Enternasyonale alınmıştır.

Sovyet Komünist Partisinin 1956'da toplanan 20. Kongresinde alınan bir kararla, sosyalist partilerle müşterek bazı konularda işbirliği yapılabileceği belirtildiği vakit ise Sosyalist Enternasyonal bir bildiri yayınlayarak, "komünist partilerle her çeşit işbirliği ve ortak cephe fikrini, faşizme karşı olsa bile kesinlikle reddettiğini" açıklamıştır.

Sosyalist Enternasyonal, komünist partilere karşı tavrını belirtmekle de kalmadı. Komünist partilere karşı düzenlenen komplolarda ABD'nin maşalığı rolünü de başarıyla yürüttü. Emperyalist kapitalizmin baş

cisi olan ABD ile Sosyalist Enternasyonal arasındaki işbirliği gazetelere bile yansıdı. Örneğin 7 Şubat 1976 tarihli International Herald Tribune isimli Amerikan gazetesinde "H. Kissinger'in Batı Avrupa Sosyalist Partilerine İtalyan ve Fransız Komünist Partileriyle İşbirliği Yapmamalarını Bildirdiği Açıklanmakta" başlığı altında şöyle bir haber yayınlandı :

"Kissinger, Batı Avrupa ülkelerindeki ABD büyükelçiliklerine bir yazı göndererek, sosyal-demokrat ve sosyalist partilerin komünist partileriyle işbirliği yapmaları konusunda ciddi endişeler içinde bulunduğunu bildirdi. Yazı, 18 Ocak'ta Elsinor (Danimarka)'da yapılan Avrupa sosyalist partileri toplantısından hemen önce ABD elçilerine böyle bir işbirliğinin gerçekleşmemesi için kulis yapma izni veriyordu. Bonn, Paris ve Stockholm'deki sosyalistler ve sosyal demokratlar, büyükelçilerin kendilerini Kissinger'den aldıkları direktifler uyarınca aradıklarını söylediler.

Öğrenildiğine göre mesajın özü şöyledir : Fransız ve İtalyan Komünist Partilerinin artan bağımsızlık eğilimlerine rağmen komünizm, amaçlarını değiştirmemiştir ve sosyalistlerin komünizmi eskisinden daha az tehlikeli olarak görmeleri hayatı bir yanlıştır...

ABD'nin kulisi geniş ve yoğundu. Fransız sosyalistler, Claude Estier ve Giles Martinet, ABD Paris Büyükelçisinin kendilerine ABD'nin, komünistlerin herhangi bir Fransız hükümetine katılmasına tolerans göstermeyeceğini söylediğini açıkladılar.

ABD'nin Stockholm Büyükelçisi de, Başbakan Olaf Palme'ye benzer bir mesaj iletti. Palme'nin bir yardımcısı Avrupalıların kendi sorunlarını çözecek olmadıklarını söyledi.

Batı Almanya'daki ABD Büyükelçisi de, Sosyal Demokrat Parti lideri Brandt'ı ziyaret ederek kendisine Kissinger'in dört sayfalık bir mektubunu iletti. Batı Alman kaynaklarına göre mektup, Kissinger'in Brandt'ı, Avrupa'da büyüyen komünist güce karşı Batı Almanya'nın güçlü direnişi içinde zayıf bir halka olarak gördüğü yolundaki gazete haberlerini yalanlamak üzere tasarlanmıştı...."

International Herald Tribune gazetesi Kissinger'in girişimlerini açıklarken, aynı yılın Ocak ayında Kopenhag'da Sosyalist Enternasyonal Zirve Toplantısı yapılmış ve toplantıda Fransız Sosyalist Partisi lideri Mitterand'ın karşı görüşüne rağmen, Batı Avrupa Komünist Partileri ile işbirliği yapılmaması hususunda prensip anlaşmasına varılmıştı. Zirve toplantısına ev sahipliği yapan Danimarka Başbakanı Anker Joergensen ise alınan karara ilişkin olarak şunları söylüyordu :

"Görüşmelerimiz, aramızda davranış itibariyle bazı farklar bulunduğunu ortaya koymuştur. Ancak temelde, tüm diktatörlüklere ve otoriter rejimlere karşı koymadaki görüşümüz birdir ve tarih bize öğretmiştir ki, bu tip yönetimler komünizm ile yanyana yürür."

Le Monde gazetesinin 20 Ocak 1976 tarihli nüshasında açıklandığına göre, aynı Joergensen, Kasım ayında yaptığı Amerika ziyaretinde Beyaz Sarayda ABD Başkanı Gerald Ford'la yaptığı görüşmeden sonra "Başkan da kıta Avrupasının da doğal lideridir." demişti....

...İST ...ASYONAL
...R İHANETİN HİKAYESİ

SOSYALİST ENTERNASYONALİN ÜÇÜNCÜ DÜNYADA KARIŞTIRDIĞI İŞLER

Büyük çoğunluğu ileri kapitalist ülkelerde bulunan sosyal-demokrat partinin oluşturduğu Sosyalist Enternasyonal, kapitalizmi reddeden ve ekonomik ve siyasi bağımsızlığını pekiştirmek için çabalayan ülkelerde sosyal gelişmeleri kontrol altında tutmak için de uğraşmaktadır. Sosyalist Enternasyonal Genel Sekreteri Hans Janitschek'in ifadesine göre, "Afrika, komünist-olmayan sol topluluğun maalesef dışındadır. Ancak Sosyalist Enternasyonalin bu bölgedeki uzun dönemli görevi Afrika sosyalizmini uluslararası demokratik sosyalizm akımının içine katmaktır."

Bu amaçla Sosyalist Enternasyonal, Afrika'da bir dizi uygulamalara girişmiş, bu cümleden olmak üzere bir takım Afrika ülkelerinde "Planlı liberalizm ve Afrika'ya özgü sosyalizme ulaşma yolları" adında kollokyumlar düzenlemiş, Sosyalist Enternasyonal toplantılarına Afrika'dan da delegeler çağrılmasına özel özen gösterilmiştir.

Ancak bu toplantılarda Sosyalist Enternasyonalin gerçek yüzü de defalarca ortaya çıkmıştır. Örneğin eşitliği savunan Sosyalist Enternasyonalin X. Kongresine çağrılan Afrikalı delegelere söz hakkı verilip verilmemesi uzun tartışmalara yol açmış ve sonunda İngiliz İşçi Partisinin direnmekte devam etmesi üzerine Afrikalı delegelere söz hakkı tanınmamıştır.

Sosyalist Enternasyonal bir yandan emperyalizmi kınarken, öte yandan da üyesi olan partiler, ulusal bağımsızlık hareketlerini bastırmada önemli görevler yüklenmişlerdir. Mısır'a karşı İngiltere, Fransa, İsrail'in ortak saldırısı ; Cezayir'i kana bulayan bütün Fransız hükümetlerinde Fransız Sosyalist Partisinin de yer almış olması ; Kongo trajedisinde Belçika sosyalistlerinin oynadığı rol ; Rodezya'daki ırkçı rejimin başı Smith'in İngiliz İşçi Partisinden gördüğü destek bu konudaki örneklerden sadece birkaç tanesi....

SOSYALİST ENTERNASYONALİN İSVEÇİ

Sosyalist Enternasyonalin 1951 Frankfurt Bildirisinde, "Sosyalizmin amacı, insanları üretim araçlarına sahip olan bir azınlığa tabi olmaktan kurtarmaktır...Sosyalizm kapitalizmin yerine kamu yararının özel kar çıkarlarına üstün tutulduğu bir sistemi yerleştirmek arzusundadır..." gibi cümleler yer alır ama, gel gör ki bu Enternasyonalin temel direklerinden biri olan ve uzun yıllar İsveç'i tek başına yöneten İsveç Sosyal Demokrat Partisinin ülkesi, özel sektörün ve dev tekellerin bir cennetidir.

İsveç vergi yasaları özel şirketler için dünyadaki en iyi vergi yasaları durumundadır. Yerli ve yabancı firmaların Avrupa'da en yüksek kar oranları elde ettikleri ülkeler arasında İsveç gelmektedir. İsveç'te sanayinin sadece yüzde beşi devlet kontrolü altındadır.

İsveç'te özel işletmelerin sosyal yükünün saat başı ücrete oranı sadece yüzde 20.5, aylık ücrete oranı ise yüzde 29.5'tur. Yine İsveç'te, maddi varlığın yüzde 66'sı özel teşebbüsün elinde, sadece yüzde 33'ü kamunun elindedir. Gelir dağılımında adaletin sağlandığı söylenen bu ülkede nüfusun en zengin yüzde 10'u, toplam gelirin yüzde 30'unu alır. Nüfusun geri kalan yüzde 90'ı ise toplam gelirin yüzde 70'ini paylaşmak zorundadır.

SOSYALİST ENTERNASYONALİN ORGANİK YAPISI

Sosyalist Enternasyonal herşeyden önce Avrupalıdır. Üyeler asil, danışman ve gözlemci üyeler olmak üzere üç kategoriye ayrılırlar. Asil üyelerin sayısı 37'dir ve bunların 20 tanesi Avrupalıdır.

Bugün Asya, Okyanusya, Afrika ve Latin Amerika'da sosyal demokrat partisi olan 12 ülke vardır. Sosyalist Enternasyonale dahil olan partiler Avrupa dışında en çok Japonya ve İsrail'de güçlüdürler. Pakistan, Lübnan, Nepal, Kamerun'da sosyal-demokrat partilerin adı vardır ama hiç bir etkinlikleri yoktur.

Endonezya, Birmanya ve Hindistan'da bu partiler, milli burjuvazilerin ilerici partilerinin de sağında yer almaktadırlar. Güney Amerika'da yalnızca Arjantin Sosyalist Partisi Sosyalist Enternasyonale üyedir. Uruguay, Ekvator, Venezuella, Brezilya ve Kolombiya sosyalist ve sosyal-demokrat partileri bir süre önce Sosyalist Enternasyonal ile ilişkilerini kesmişlerdir.

Bu görünüm şunu göstermektedir ki, genellikle Komünist partilerin bulunmadığı Avrupa dışı ülkelerde, sosyal demokrat partiler ya yoktur ya da son derece güçsüzdürler. Buna karşılık Komünist partilerin bulunduğu ülkelerde bu partiler de vardır ve güçlüdürler. Bu durumun yorumu ise şöyle yapılmaktadır : Sosyal-demokrat partiler komünizm ile mücadelenin en etkin aracıdırlar, komünizm tehlikesinin olmadığı ülkelerde burjuvazinin iktidarını sürdürebilmesi için sosyal-demokrat partilere gerek duyulmamaktadır.

SORULAR.....
SORULAR.....

Evet, Ecevit'in önerisi ile CHP 23. Kurultayı Sosyalist Enternasyonale üye olmayı kabul etmiştir. Şimdi merak edilecek şey, CHP'nin ve en başta Ecevit'in şu sorulara nasıl ve ne cevap vereceğidir :

1 • Sayın Ecevit, kendi dışındaki sol'u ithal malı olarak nitelendirmişti. Acaba bu girişimle kökü Türkiye'de olan bir sol anlayışı "Sosyalist Enternasyonal"e ihraç etmeyi mi düşünmektedir ?

2 • Geçen sene de CHP'nin Sosyalist Enternasyonale gireceği söylentileri çıktığında, sağ basında bunu sadece bir kalemin, Metin Toker'in desteklemesi hatta adeta kışkırtmasının nedeni nedir acaba ?

3 • Acaba "emeği en yüce değer sayan", "ekonomik, siyasal ve sosyal bağımsızlığı savunan", "ülkelerin ülkeleri sömürmesine karşı çıkan" CHP, dünya kapitalizminin savunuculuğunu yaptığı ABD gazetelerince bile belirtilen böyle bir örgüte hangi hesapla girmektedir ?

4 • Ülkemizde komünizm bir tehlike midir ? Komünist örgütlerin ve propagandanın yasak olduğu bir ülkede anti-komünizmi baş ilke edinmiş bir örgüte üyeliğin ne anlamı olacaktır ?

5 • Söylendiğine göre bu örgüte üye olmak CHP'yi ve Ecevit'i anti-Allende tipi operasyonlara karşı güvence altına almış olacakmış. (Adı bizde saklı bir CHP'li parlamenterin, Kurultayda gazetecilere söylediği gerekçe) Acaba Ecevit kendini Marksist ve dolayısıyla Allende mi saymaktadır ?

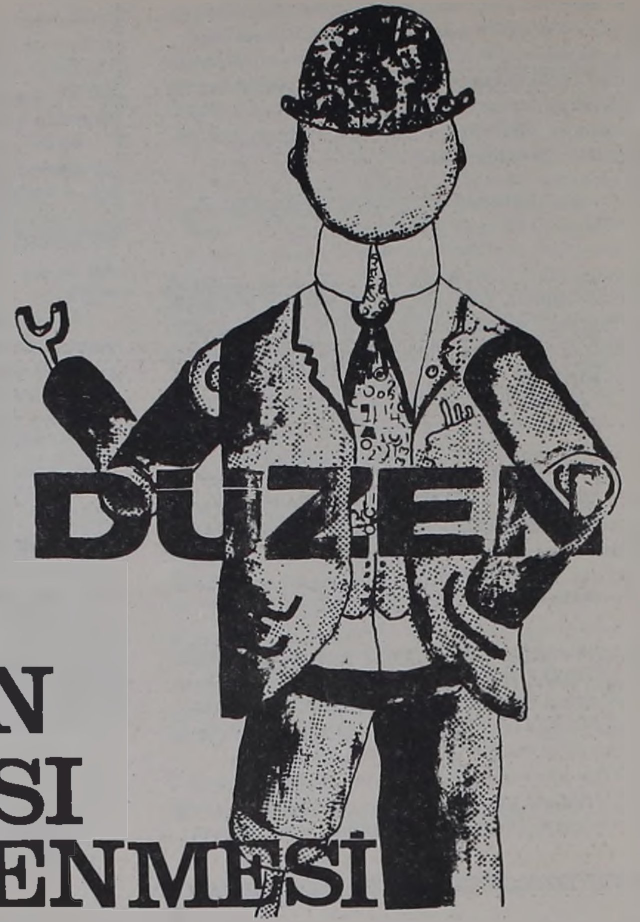
6 • Acaba Ecevit te ABD başkanlarını, kıta Avrupasının doğal lideri olarak mı görmektedir ?

SOSYALİST ENTERNASYONALİN ÜYELERİ

ÜYE PARTİLER	ÜYE SAYISI
Arjantin Sosyalist Partisi	21.000
Avusturya İşçi Partisi	45.000
Avustralya Sosyalist Partisi	694.619
Belçika Sosyalist Partisi	226.731
Kanada Yeni Demokratik Par.	350.000
Şili Radikal Partisi	27.500
Danimarka Sosyal-Dem. Par.	120.000
Fin Sosyal Demokrat Partisi	98.000
Fransız Sosyalist Partisi	150.000
Alman Sosyal Demokrat Par.	957.253
İngiltere İşçi Partisi	665.379
İzlanda Sosyal Demokrat Par.	2.100
Uluslararası Mus. İşçi Birliği	21.000
İrlanda İşçi Partisi	10.000
İsrail İşçi Partisi	300.000
Dünya İşçi Siyonist Hareketi	300.000
İtalyan Sosyalist Partisi	538.000
İtalyan Sosyal Dem. Partisi	303.000
Jamaika Ulusal Halk Partisi	125.000
Japon Sosyalist Partisi	36.000
G. Kore Birleşik Sos. Par.	33.033
Lüksemburg Sosyalist İşçi Par.	5.000
Malagasi Sosyalist Partisi	
Maleyziya Dem. Hareket Par.	20.000
Malta İşçi Partisi	10.600
Mauritius İşçi Partisi	30.000
Hollanda İşçi Partisi	105.000
Yeni Zelanda İşçi Partisi	195.000
Norveç İşçi Partisi	200.000
Portekiz Sosyalist Partisi	75.000
Sanmarino Sos. Dem. Partisi	900
Singapur Halk Eylem Partisi	10.000
İspanyol Sos. İşçiler Partisi	9.000
İsveç Sos. Dem. İşçi Partisi	981.778
İsviçre Sosyal Dem. Partisi	55.000
ABD Sosyal Demokratları	5.000
DANIŞMAN ÜYELER	
Kuzey İrlanda İşçi Partisi	1.500
Kuzey İrlanda Sos. Dem. İşçi Par.	
Güney Yemen Sos. Halk Partisi	30.000
Güney Vietnam Sos. Partisi	7.000
GÖZLEMCİ ÜYELER	
Bermuda İlerici İşçi Partisi	1.000
Kostarika Ulusal Kurtuluş Par.	75.000
Paraguay Devrimci Parti	3.500
Peru Aprista Partisi	55.000
Venezuella Demokratik Eylem	450.000
Venezuella Ulusal Seçim Hareketi	275.000
TOPLAM	7.653.093

DÜNYADA YARIN

YENİ BİR EKONOMİK DÜZEN

KAPİTALİZMİN ULUSLARARASI YENİDEN ÖRGÜTLENMESİ

İki yıldır "yeni bir ekonomik düzen" lafı ağızlardan düşmüyor. Oysa bu lafın kökeni 1964'teki Birleşmiş Milletler Kalkınma ve Ticaret Konferansı'nın (UNCTAD) ilk toplantısına kadar uzanmakta.

1968'de UNCTAD'ın ikinci toplantısında Arjantinli iktisatçı R. Prebisch "endüstrileşmiş merkezlere kalmış çevre (péripheric)" ilişkileri üzerine bir rapor sunmuştu ; "global bir kalkınma stratejisinin" temeli olarak gördüğü ögeleri vurguluyordu : ticari politika, finansman konusunda uluslararası işbirliği, "az gelişmiş" ülkelerin ihracatlarını "saygıdeğer" kılacak biçimde dünya işbölümünün yeniden düzenlenmesi, vb. Prebisch'in tezleri yarı-sömürge devletler tarafından büyük kabul görmüştü. Çünkü bu tezler, yalnızca toplumsal artık-değerin yarı-sömürge burjuvazisi ile emperyalist burjuvazi arasındaki bölüşümünde değişiklik yapmak üzere sistematik bir öneriler bütünü getirmekle kalmıyor, aynı zamanda azgelişmiş çevrenin bağrındaki sınıf ilişkilerini de tümüyle göz den ırak tutuyorlardı.

Emperyalist güçler ile azgelişmiş ülkeler arasındaki ilişkilerin biçiminde değişiklik eğilimleri baş göstermekteydi. Prebisch de UNCTAD gibi bu eğilimleri yansıtıyordu. Dünya işbölümüne yöneltilen eleştiriler, olayların artık aştığı somut duruma değindikten başka, yarı-sömürge ülkelerdeki üretim yapısı ve pazarın durumu ile emperyalist ülkelerin hızlanan kalkınmaları arasındaki uyumsuzluğa dikkati çekmekteydiler.

TOPLANTILAR SİLSİLESİ

Emperyalist devletlerle "Üçüncü Dünya" devletleri arasında "yeni ekonomik düzen" konusunda bir pazarlık/anlaşma noktasına varabilmek için OPEC'in 1973'te uyguladığı kısmi ambargoyu, OPEC benzeri hammadde üreticisi kartel projelerinin çoğalmasını, bunun ardından da azgelişmiş ülkeleri de etkileyecek olan emperyalist ekonominin genel bunalım içine girmesini beklemek gerekti.

UNCTAD'ın 6. Genel Kurulu, 1974 Nisanında meşhur "yeni bir ekonomik düzenin kurulması ile ilgili deklarasyon"u benimsedi. 6. Genel Kurul, emperyalist ülkelerin sınaî üretiminin zirveye ulaşmış olduğu, hammadde fiyatlarının yükselişinin alıp başını gittiği bir ortamda yarı-sömürge ülkelerin burjuvazilerinin temsilcilerinin önerilerinin en radikallerini bile onaylamaktan çekinmedi. Oysa anlaşma yalnızca yüzeydeydi. Emperyalist güçlerin onayı o denli çok şarta bağlıydı ki, anlaşma pek bir şey ifade etmiyordu.

Bu tarihten bu yana, "Üçüncü Dünya" devletleri birçok kez biraraya geldiler: Dakar (Şubat 1975), Manila (Şubat 1976), Colombo (Eylül 1976). Oysa genel bunalımdan en çok yararlanan, azgelişmişlerin hammadde ihracatlarının gerek fiyatlarında, gerekse de hacmindeki korkunç düşmeyi, bu ülkelerin borçlarının hızla kabarmasını fırsat bilen emperyalist güçler, pazarlığı istedikleri yöne kaydırmak üzere meseleyel koyacaklar çok yakında. Emperyalist güçler, kendilerinin bu "yeni ekonomik düzen"den ne anladıklarını kesinkes belirttiler. Birleşmiş Milletlerin Eylül 1975'teki 7. Konferansında 1975'in Aralığındaki "Uluslararası Ekonomik İşbirliği" konferansında, 1976 Mayısında Nairobi'de toplanan UNCTAD Genel Kurulunda emperyalist güçler görüşlerini açıkça ortaya koydular.

EMPERYALİSTLERE GÖRE YENİ DÜZENİN KOŞULLARI

(1) "Ekonomik Düzen" emperyalist ülkelerin hammadde gereksinmelerinin karşılanmasını güvenlik altına aldığı ölçüde "yeni" olacaktır. 1975 Aralığında toplanan KUZEY-GÜNEY konferansı dolayısıyla yaptığı bir konuşmada Valery Gisgard-D'estaing şöyle diyor : "Kanımca, özellikle geçtiğimiz yıllarda ortaya çıkan, tüm dünya ekonomisini allak bullak eden darbeleri engelleyebilecek bir organizasyona, bir dünya ekonomik düzenine gitmek gerekmektedir." Petrol fiyatı, petrol araştırmalarına, ikame enerjilerine yatırım yapan şirketlerin önümüzdeki birkaç yılda zarar etmemesini sağlayacak bir düzeyde olmalıdır; taban fiyat önerisi de buradan kaynaklanmaktadır. Öte yandan, ABD'nin ve İngiltere'nin (Kuzey denizindeki) enerji kaynaklarının da değerlendirilmesi gerekmektedir. Diğer hammadde fiyatlarına gelince, onlar arz ve talep "kanunu" ile bağdaşan "adil bir düzeyde" belirlenmelidir. (Eylül 1975, Birleşmiş Milletler)

(2) "Ekonomik Düzen" emperyalist ülkelerde ortaya çıkan sermayenin değerlendirilmesi sıkıntılarını yokedecek bir uluslararası işbölümünün pekişmesine olanak tanıdığı ölçüde "yeni" olacaktır. Demek ki, uluslararası tekellerin egemenliği millileştirme atılımlarıyla tehlikeye sokulursa elbette bir "düzen"den söz edilemeyecektir. Yeni düzenin temelinde milli denilen burjuvazi ile onun devletinin uluslararası tekellerin yatırımlarına katılması yatmaktadır. ABD, Fransa, Alman Federal Cumhuriyeti, Birleşmiş Milletler UNCTAD 6. Konferansındaki tartışmaların bir yanlış anlamaya yol açabileceğini düşünmektedirler. Konferansta sözü edilen "doğal kaynaklara sahip olma hakkının" kendiliğinden "millileştirme hakkına" da yol açabileceği görüşünün hiç mi hiç gerçekçi (!) olmadığı kanısındalar. Kuzey-Güney Konferansı sırasında bu sonucu açıklığa kavuşturmayı ihmal etmemişlerdir. Onlara göre emek yoğun tip işletmelerin yarı-sömürgelere gitmesi için, bu yarı-sömürge devletlerin uluslararası tekellere karşı belli bir anlayış göstermesi gerektiğine inanmaktadırlar; aynı anlayışın uluslararası tekeller tarafından gösterilip gösterilemeyeceğinin tartışılmasının alemi yoktur.

Kissinger Birleşmiş Milletlerde şöyle diyor :"Karşılanamayan teknoloji ve sermaye gereksinmeleri ancak özel sektörün geniş kaynaklarınca karşılanabilir." Eğer özel sermaye "risk"i göze alıyorsa, onu durduk yerde endişelendirebilecek uygulamaları, yani millileştirmeleri ortadan kaldırmak gereklidir. Bu yapılabilirse, dünya bankasının özel bankalara bir güvence ler sistemi sunması, onları "kalkınmaya yardım" da bulunmaya teşvik etmesi mümkün olabilir. Kaldı ki, özel bankalar da son iki yıldır zaten bu "yardıma" kendi imkanları ölçüsünde hız vermişlerdir.

BİR YENİDEN AYARLAMA

(3) "Yeni Düzen" in bu iki önemli noktası hele bir gerçekleştirilsin, o zaman emperyalist güçler Dünya Para Fonu tarafından finanse edilen hammadde ihraçları gelirlerini stabilize etmeyi kabul edebilirler. (Dünya Para Fonunun hammadde ihraçlarını finanse etmesi azgelişmişlerin emperyalist merkezlerden sınaî mamuller ithal etmelerine olanak sağlamaktadır.)

Hele bu iki nokta bir gerçekleşsin, o zaman emperyalist güçler, ayrıca, "uluslararası yardımlaşma" adı altında sürdürülen transferlerin devamlılığını sağlamayı kabul edebilirler. (Bu transferler uluslararası tekellerin ürettiği sanayi mallarının piyasasını güvence altına almaktadır.) Hele iki nokta bir gerçekleşsin, emperyalist ülkeler kamu yardımlarını "en az gelişmiş ülkelere" yöneltmeye hazırdırlar. Hammadde ihracatından ötürü, gelirleri göreli olarak yüksek olan diğer azgelişmişler ise, uluslararası özel banka kredilerine başvurmak suretiyle işlerini halledebilirler.

Demek ki, yardım düzeyinde bile Üçüncü Dünya ülkeleri arasında bir ayırım göz önünde bulundurulmaktadır. Bir yanda petrol geliri dolayısıyla göreli bir sanayileşme sürecine girebilecek olanlar, beri yanda Latin Amerika gibi başlangıç için yeterli sınaî bir temele zaten sahip olan ülkeler vardır. Bir de hem ihracat gelirli, hem de sınaî altyapı açısından en fakir olanlar bulunmaktadır. Uluslararası kamu yardımı işte bu sonuncu lara yönelmelidir. Çünkü, yardım da olmasa bunlar uluslararası tekeller için pazar olma niteliklerini yitirecek lerdir.

Eylül 1975'te başlayan emperyalist karşı saldırı The Economist dergisi yazarlarına, Mayıs 1976 Nairobi konferansından önce şunları dedirtmektedir: "UNCTAD'ın uluslararası yeni ekonomik düzen düşü, Amerika'nın işbirliği olmazsa gerçekleşemez." Gerçekten de, emperyalist ve yarı sömürge ülkeler burjuvazilerinin tezgahladığı yeni düzen, merkez ile çevre arasında var olan ilişkilerin, günün koşullarına göre ayarlanmasından başka birşey değildir. Tanzanya Başkanı Nyerere azgelişmiş kapitalist ülkelerin egemen sınıflarının pek çoğunun kafasındakini şöyle dile getirmekte : "Common - wealth, bağımsızlık isteklerine karşı uzun uzun direnmediği için ayakta kalabildi; iktidarın el değiştirmesi ile ilgili olarak, milliyetçi liderlerle görüşmeler yapılmıştır. Zengin dünyadan ekonomik alanda da benzer bir politika uygulamalarını istiyoruz (...) Fakir ulusların liderleri, dünyadaki fakirliği yenmek için zengin ülkelerle işbirliği yapmak istiyorlar. Bu çabanın dünya ekonomisinin dengesine mümkün olabilecek en az zararı vermesini sağlamak için işbirliği yapmak istiyorlar." (African Affairs, cilt 25, sayı 299, Nisan 1976)

Görüldüğü gibi, "Yeni Ekonomik Düzen" projesiyle "yeniden ayarlama" birbirine tam anlamıyla özdeş. Ancak bunun böyle olması, ortada hiçbir çelişki yoktur anlamına gelmez. Çelişkiler vardır ve yeni çelişkilerde yarı-sömürge ülkelerin burjuvazileri ile emperyalist burjuvazilerin çıkarları arasında konjonktürel olarak orta-

ya çıkabilirler. Hammadde fiyatlarının endekslenmesi, fiyatların stabilizasyonunun düzenlenmesi için gerekli başlangıç fiyatı ile ilgili sürüp giden tartışma bu tür çelişkilerden kaynaklanmaktadır. Ancak bu çelişkiler, hiçbir şekilde "Üçüncü Dünya" halklarının "anti-emperyalist" mücadelesi olarak değerlendirilemez. Böylesine bir değerlendirme, Üçüncü Dünya ülkelerindeki sınıf ilişkilerini gözden ırak tutar; değişik Üçüncü Dünya ülkeleri arasındaki toplumsal ilişkilerdeki farklılığı bir kalemde siler atar; kapitalizmin kendini dünya ölçeğinde yeniden üretmesi süreci içinde, yarı-sömürge devletlerinin işlevlerinin anlaşılmasını imkansız kılar. Bu son noktada biraz durmak gerek. Göreli bağımsızlığı olan bir devlet, önemli petrol gelirlerine de sahipse, bu imkanı kendi sermaye birikimi yönünde de kullanabilir. Elbette bu yerel birikimin sınırlarını dünya ölçeğindeki birikim belirleyecektir.

Son yirmi yıldır dünya pazarında ve dünya kapitalist ekonomisinde başgösteren değişiklikler, yeni ekonomik düzen tartışmalarına taban oluşturdular, tartışmaların sınırını, içeriğini belirlediler. Bu değişiklikler şunlar :

İHRACATLAR, YATIRIMLAR

(1) Hammadde sektörüne yapılan emperyalist yatırımların azalması, bu ülkelerin üretim yapısında sanayi malları endüstrisinin giderek önem kazanması, uluslararası tekellerin karlarının önemli bir bölümünü "davetkar ülkeler"e yatırma olasılığı, yarı-sömürge ülkelerde yapılan üretimin artmasına yolaçtı. Öte yandan, azgelişmiş ülkelerdeki emperyalist yatırımların imalat sektörüne kayması bu ülkelerin göreli bir sanayileşme sürecine girmesi sonucunu doğurdu.

AET ve ABD'den "gelişme halindeki ülkelere" giden makina ve elektrik sanayii ürünlerinin ihracat rakamları bu olguyu açıkça göstermektedir.

MAKİNA ve ELEKTRİK SANAYİİ ÜRÜNLERİ İHRACATI*

Yıllar	AET	Kuzey Amerika
1963	2.15	2.53
1967	2.87	3.34
1968	3.41	3.84
1969	3.87	4.10
1970	4.66	4.72
1971	5.04	5.04
1972	6.02** 8.50***	5.69
1973	7.87** 10.47***	7.37
1974	14.77***	11.19

* milyar dolar
** 'Altılar' AET'si
*** 'Dokuzlar' AET'si

Kaynaklar : "Le Commerce International", GATT, Cenevre, 1967'den 1974/5'e kadarki sayılar.

Bu birkaç veri, emperyalist ülkelerin, merkez ile çevre arasındaki ilişkilerin düzenlenmesine, hammadde fiyatlarının stabilize edilmesine niye büyük önem verdiklerini açıklamakta.

Azgelişmiş ülkelerdeki emperyalist yatırımların imalat sanayiine kaymasına gelince, aşağıdaki rakamlar bu eğilim konusunda bize bazı fikirler vermekte. ABD'nin dış ülkelerde yaptığı yatırımların dağılımı şu evrimi izlemiş :

ABD YATIRIMLARININ SEKTÖRLERARASI DAĞILIMI (%)

Yıllar	Cevherler ve madenler	Petrol	İmalat sanayii
1929	16	14.7	24
1950	9.3	18.8	32.2
1970	7.8	27.9	41.2

Kaynak : United Department of Commerce: "The Multinational Corporation: Studies on US Foreign Investments" cilt I, Mart 1972, zikreden T. dos Santos "Imperialismo e Empesas multinacionais" s.121-122'de. Ed. Centelha, 1975.

Hammaddeye yapılan yatırımların, bundan böyle yalnızca ihracat amacıyla yapılmadığına, bir de yarı-sömürge ülkelerin iç pazarı beslemeyi gözettiğine dikkat etmekte yarar var. Öte yandan imalat sektörü yatırımları da yalnızca iç pazara yönelmemekte, bazan komşu ülkeler, bazan da emperyalist merkeze ihraç amacını taşımaktadır. UNCTAD tarafından gökler çıkarılan, dünya işbölümündeki yenilikler, dünya ticaretinin yeniden ayarlanması hep bu yapısal değişimlerin birer yankısı.

ULUSLARARASI TEKELLER

(2) Uluslararası tekellerin büyümesi de bu değişimlere bağlıdır ve yukarıda belirtilen eğilimleri güçlendirmektedir. Yarı-sömürgelere yatırım yapmak imkanını bulan ve/ya da zorunda olan uluslararası tekeller belli bazı ürünlerin müşterisi durumundadırlar. Dolayısıyla tamamlayıcı ya da alt ürünleri hazırlayıcı bazı işletmelerin kurulmasında büyük çıkarları vardır. Brezilya'da Wolksvagen, alt ürün gereksinmelerini karşılayan 1300 işletmeyi denetim altında tutmaktadır. Ayrıca uluslararası tekellerin ülkenin varolan ve potansiyel pazarını azami ölçüde gözetme zorunlulukları vardır. Uluslararası tekellerin bir de Üçüncü Dünyaya yaptıkları yatırımlarla dünya ölçeğinde iş gücüne egemen olma, onu elden çıkarmama gibi bir mecburiyetleri vardır. İleri kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfının tepkisi, işçi hareketinin örgütlülük düzeyinin yüksekliği, bu ülkelerde mutlak artık değer artışını son derece zor kılmaktadır. İşböyle olunca, el emeğine dayanan ve sınırlı profesyonel eğitim gerektiren ürünleri, uluslararası tekeller ücretlerin çok düşük, toplumsal disiplinin yüksek olduğu ülkelerde üretmeyi tercih etmektedirler.

Honk-Kong, Taiwan, Singapur, Güney Kore, Kuzey Meksika bu yolla ayrıcalıklı bölgeler haline gelmişlerdir. Buralarda ya "montaj" sanayilerine gidilmekte, ya da ara malları üretimine (elektronik sanayi için gerekli parçalar, tekstil endüstrisi, otomobil parçaları, elektrik malzemesi) önem verilmektedir.

Dünya ticaretini yeniden ayarlamaktan, dünya işbölümünü derinleştirmek ve yeniden düzenlemekten söz ettiğinde UNCTAD işte bu tür üretimi ve ihracatı kastetmektedir.

Sermaye birikiminin gerekleri ile, uluslararası kuruluşların istekleri ve "ihracat yoluyla kalkınma" ideolojisinin taraftarı olan yarı-sömürge burjuvazisinin dilekleri arasındaki benzerlik, görüldüğü gibi çarpıcıdır.

"Üçlü Dünya Konferansı" ile ilgili olarak son BIT raporu şöyle demektedir : "Üçüncü Dünya kalkınmış ülkelerle ticari ilişkilerinde elemeği yoğun mamul malları üretmeye, kuşkusuz daha yatkın olacaktır. Bu malları gelişmiş ülkelere ihraç ederek onlardan yaptığı ithalatı dengeleyecektir. Yeni etkiler ve uluslararası şirketlerin faaliyetleri, belli ölçüler içinde kalkınma halindeki ülkelerin ihracat yapılarında değişikliğe yol açmıştır."

Uluslararası tekellerin yaptıkları bir başka tür yatırım da, açıkça ortadadır. Şöyle ki, bu tür yatırım hammaddelerin üretici ülkelerde değerlendirilmesine yöneliktir. Yalnız bu tür yatırımın bir başka sonucu da "kirlenmenin uluslararası düzeyde yeniden bölüşümü" (!) olmaktadır. İran, Suudi Arabistan, Güney Kore, Brezilya, Cezayir, Irak, Libya ve Türkiye'deki demir-çelik fabrikaları yatırım projeleri bu eğilimi kanıtlamaktadır.

Kuşkusuz, petrol hammaddelerin işlenmesiyle ilgili sanayilerin kurulmasına yol açabilecek en önemli ögedir. Böylelikle, petrol sahibi ülkelerin burjuvazileri petrol rantından aldıklarını arttıracaklardır. Üretici ülkelerde petro-kimya sanayiinin hiç olmazsa bir kısmının kurulabilme şansı çok büyüktü. Bu ise çok önemli ara ürünlerin üretimi anlamına gelir. Bu yatırımlar UNCTAD'ın "yeni ekonomik düzen" ile ilgili projelerinin merkezini oluşturmaktadır. Şimdiki durumda hammaddelerin işlenmesinin ilk adımlarında görülen bu reorganizasyonun gözde büyütülmemesi gereklidir.

Hammaddeleri işleme sanayilerinin başlangıç süreçlerinde ileri kapitalist ülkelerin katılımları kesinkes belirleyicidir. "Eski düzen" olduğu gibi süregitmektedir; üstelik uluslararası tekeller üretim/işleme sürecinin en karlı kısımlarının denetimini ellerinde tutmaktadırlar.

Öte yandan, petro-kimya kesiminde petrol ihraç eden ülkelerin finansman kaynakları ve hammaddelerin düşük fiyatı gözönünde bulundurularak üretimde önemli kaymaların olabileceği söylenebilir. Bunun ise "petrol, ara-ürünleri dünya pazarı"nın şimdiki düzenini büyük ölçüde etkileyeceği açıktır. Yapısal fazla kapasiteyle çalışan dallarda üretimin merkezden çevreye sınırlı olarak kayması bile "merkez tekelleri"nin durumunu etkileyebilir. Aynı şekilde demir-çelik sanayiinde bazı yarı-sömürge ülkelerde öngörülen yatırımların üretim kapasitesi, bu sektörün emperyalist ülkelerdeki yerini yakından etkileyebilecek güçtedir. Planlanan yeni tesislerin yıllık üretim kapasiteleri ülkelere göre şöyle dağılmaktadır : İran 6 milyon ton, Güney Kore 1,6 milyon ton, Suudi Arabistan 3 milyon ton, Mısır 3,6 milyon ton, Brezilya 12 milyon ton.

HAMMADDELERİN AĞIRLIĞI

(3) Her ne kadar bazı yarı-sömürge ülkelerde göreli bir sanayileşme süreci oluşmaktaysa da eskimiş teknolojiyle üretilen sınaî mamuller dünya piyasasında merkez ülkelerin sınaî mamulleri için ciddi bir rekabet yaratmazlar. Dolayısıyla yarı-sömürgelerde ihracat, hammadde sektöründe devam eder. İleri kapitalist ülkelere "kalkınmakta olan ülkeler"in yaptığı ihracatın dağılımı bu süreci kanıtlamaktadır. Dünya pazarında emperyalist ülkeler, sermaye mallarının satışında tekellerini sürdürmektedirler. Azgelişmiş ülkeler hammadde konusunda aynı güce sahip değildirler. Çevrede, hammadde üretiminin sınaileşmesi, ücretlerin düşük olmasından doğan üstünlüğü azaltmakta, bu ise emperyalist merkezde kauçuk, lif gibi sentetik maddelerin üretimini hızlandırmaktadır. Öte yandan, gerek kapitalistlerarası rekabetin koşullarına uymak zorunluğu, gerekse muhtemel bir fiyat artışına karşı korunmak gereği merkezde ikame mallarıyla ilgili araştırmaları yoğunlaştırmaktadır. Merkez ülkelerinin bazı hammaddelerde fizikî bağımlılığı bir gerçektir. 1950'de ABD İçişleri Bakanlığı ABD'nin 4 önemli maden ihtiyacının yarısını ithal ettiğini açıklamıştır. Bunlar aliminyum, manganez, nikel ve kalaydır. 1970'te bu liste çinko ve kromun da eklenmesiyle altıya yükselmiştir. 1985'te ise ülke bu listeye demir, kurşun ve tungsteni de katarak ithalata daha çok bağımlı olacaktır. Bütün bunlar, Birleşmiş Milletler bünyesinde fiyatların dengelenmesi ve mal arzının güvenliğe kavuşturulması konusundaki tartışmaların nedenini açıklamaktadır.

YARDIM VE SÖMÜRGELERDE DEVRİM

(4) 1950'lerden bu yana süregelen ödemeler dengesi krizi kalkınmakta olan ülkelere 'uluslararası yardım"ı gerekli kılmıştır. Bu kriz çevredeki ülkelerden merkeze değer akımının bir göstergesidir. Bu yardım olmasaydı, kuşkusuz sermaye hareketleri durur, dünya ticareti çökerdi.

(5) Sömürge devrimleri sonucu sömürge imparatorluklarının parçalanması, "milli" denilen bağımlı burjuvazilerin ortaya çıkışı, yarı-sömürge ülkelerde devlet aygıtının kurulması iki yönlü bir durum yaratmıştır.

Burjuvazi göreli özerklik kazanırken, uluslararası tekellerin belirlediği birikim sürecine yarı-sömürge devletler müdahalede bulunmak zorunda kalmışlardır. Burjuvazi artık-değerden aldığı payı çoğaltmak için bazı girişimlerde bulunmuştur. Değişik ülkelerdeki farklı davranış biçimleri Üçüncü Dünya ülkeleri arasında bir ayrışıma yol açmıştır. Özellikle petrol bu olguyu geliştirmiştir.

Yeni ekonomik düzenle ilgili tartışma, büyük ölçüde OPEC'in istekleriyle biçimlenmiştir. Ancak, bazı başka tür hammaddeler konusunda üretici ülkelerin karteller kurması ve bu kartelleri başarıyla sürdürmeleri olanaksız gibi gözükmektedir. Bunun nedeni, üretici ülkelerin farklı yapılara sahip olmalarında, uluslararası tekellerin karşı saldırıda tecrübe kazanmış olmalarında ve diğer ürünlerin objektif durumlarında aranmalıdır.

Fiyatların hızla artması sonucunda kapitalist sistemin yasalarından biri işleyecektir : Araştırmaları hızlandırmak, ikame malları üretimine geçmek, deniz diplerini incelemek, emperyalizm tarafından denetim altında tutulan daha az zengin madenleri yepyeni tekniklerle işlemek karlı olmaya başlayacaktır.

İmalat sanayiinin merkezden çevreye kayması konusunda da bazı sınırlar vardır. Sermayenin gerçekleşmesi konusunda çıkan engeller, sermayeyi ucuz el emeğinin olduğu yerlere yöneltiyorsa da, aynı soruna bir başka çözüm aranmaktadır. Şöyle ki ücretlerin yarattığı maliyet yükünü azaltmak için emperyalist ülkelerdeki üretimin giderek otomasyona kayması gerçekleştirilmektedir. Bu, imalat sanayiinin merkezden çevreye kayışını belli ölçüler içinde engellemektedir.

Öte yandan, üretim yapısı içinde, genellikle emek yoğun birimler azalmaktadır. Üstelik el emeğinin yoğun olduğu sanayiler merkezden çevreye kaymış olsalar da, ücretlerin düşüklüğü yüzünden yaratılan artık-değere dünya pazarında el koyanların yine emperyalistler olduğu unutulmamalıdır. Bu açıdan bakıldığında "yeni düzen" sorunu yalnızca yatırımlarını İsviçre'de yapan kapitalist saatçiyle Güney Kore'de yapan kapitalist saatçi arasında geçerlidir. Güney Kore burjuvazisi ile İsviçre burjuvazisi arasında artık-değerin yeniden bölüşümünün düzenlenmesi o kadar çok önemli değildir. Asıl bölüşüm ilişkisi, merkezdeki kapitalistler arasında olmaktadır. Sanayilerin merkezden çevreye kayması, aynı zamanda emperyalist ülkelerin bağrında yeni toplumsal çelişkileri doğurmaktadır.

Petrol ihraç eden ülkelerde bir sanayileşme süreci başlamışsa da, yarı-sömürge devletlerde göreli bir sanayileşme sözkonusu ise de ve dünya ölçeğinde alınan yeni önlemler bu gelişmelere paralel olarak gidiyorsa da, tüm bunlar azgelişmişlik ve gelişmişlik olgularının biraradalığının ortadan kalkıyor olduğu anlamına gelmez.

Değişik ülkelerdeki emeğin ortalama verimliliğinin farklılığından doğan, dünya pazarındaki eşitsiz değişim yasası işlemeye devam etmektedir. Bu ise, yarı-sömürge ülkelerin üreteceği ve ihraç edeceği metaların niteliğinden bağımsız bir olgudur. Emperyalist düzenin özü süre gitmektedir.

Halk Sektörü

Kapitalist sistemin temel yasalarından biri de tekelleşmedir. Tekelleşme ve mülksüzleşme, aynı tarihsel olgunun iki ayrı yönden görünümüdür. Kapitalist ekonomik gelişme belirginleştikçe bir yandan sermaye belli bazı ellerde toplanır, öte yandan küçük mülk sahipleri orta sınıflar mülksüzleşirler ve işgüçlerinin kullanım yetkisini satarak geçimlerini sağlayan emekçiler arasına katılırlar.

Tekelleşme, büyük işletmenin iktisadiliği gibi ekonominin bilinen kurallarının bir sonucudur. Bu kural, serbest rekabet koşulları içinde kaçınılmaz olarak bu sonucu verir. Yani, küçük balıkların büyük balıklar tarafından yutulması sonucunu.

Ekonomik hayatın bu kanunlarını görmemezlikten gelerek ortaya atılmış ilk çözüm "halk sektörü" değildir. Ekonomik hayatta tekelleşme başladığı andan itibaren bu ve benzer olguları görmemezlikten gelerek ortaya atılmış her türlü çözüm iflasla son bulmuştur.

KAPİTALİZMİN GENEL YAPISINI DEĞİŞTİRMEDEN KAPİTALİST OLMAYAN İŞLETME MODELLERİ OLUŞTURARAK KAPİTALİST SİSTEMİ DEĞİŞTİRMEK ÜTOPYADIR

Aslında, ekonomik hayatta tekelleşme öncesi durumu belirleyen serbest rekabetin varsayım olmaktan çıkarak gerçek hayata yansıdığını söylemek mümkün değildir. Bu tür varsayımlar geçmiş asrın gözlemlerine dayanır. Asrımız tekeller asrıdır.

Geri kalmış ülkelerin, kapitalizmin başlangıç döneminde olsalar bile, doğrudan doğruya tekeller çağından itibaren kapitalistleşmeye sahne olmaya başladıkları görülür. Çünkü kapitalizm, bir uluslararası bütünlüğe sahiptir. Kapitalizm bir ülkede başladığı vakit artık uluslararası dev tekellerin, çok uluslu şirketlerin egemenliği de başlamış demektir.

Ülkemizde görülen budur. Belli merkezlerin denetimindeki bir kapitalistleşme hızlı bir mülksüzleşmeyi beraberinde getirmekte, faal nüfus içinde orta sınıfların, küçük çiftçilerin payı azalmakta, buna karşılık ücretli işçilerin sayısı artmaktadır.

Halk sektörü bu gidişi tersine çevirmek iddiasını taşıyan bir tasavvurdur. Mülkiyeti yaygınlaştırmak, mülkiyeti halka ait olan işletmelerden oluşan bir sektör oluşturmak, halk sektörü fikrinin ana unsurudur.

Bu nasıl sağlanacaktır? Eğer bugüne kadar mülkiyetin yaygınlaşmasını engelleyen, buna karşılık belli ellerde toplanmasını sağlayan bir durum olmuşsa bu tesadüfen olmamıştır. Yukarıda ortaya koymaya çalıştığımız, fizik kanunları kadar önüne geçilmez bazı kanunların zorlamasıyla olmuştur. Bu kanunları ortadan kaldırmadan, aksi yönde bir gelişim ya sağlanamaz veya sağlandığı andan itibaren başarısızlığa mahkumdur.

Örneğin, petrol işkolunda küçük sermayeleri biraraya getirerek büyük dev tekellerle ve bir an için kabul etsek bile devletle rekabet ederek bir varlık oluşturulabilir mi? Kuşkusuz salça imalatı, turşu imalatı gibi bazı alanlar olabilir ki buralarda küçük sermaye sahiplerinin kurduğu işletmeler varlık gösterebilir. Ancak büyük sermayenin el atmaya değer bulmadığı bu alanlardan büyüyerek ekonomiye yön verecek bir halk sektörü oluşturulamaz.

Ekonomik hayatın kanunlarını hiçe sayarak ortaya atılan tasavvurların ilkinin halk sektörü olmadığını söylemiştik. Bunlar, halk sektörünü bir karşı alternatif olarak düşündüğümüz ve Ecevit'in Marksizmi kastederek, geçmiş asırların katı çözümleri dediği görüşlerin ortaya çıkmasından daha önce ortaya atılmış, kısmen denenmiş ütopyalardır. Güneş altında söylenmemiş söz yoktur denir. Bugün ülkemize özgü yeni bir çözüm gibi önerilen Halk Sektörünün, Fourrier'nin "falanj"larıyla, Owen'in "ahenk köyü" ile daha sonra Louis Blanc'ın "milli atölyeler"iyle... benzer yanları şaşılacak derecede çoktur. Hepsinin ortak yanı kapitalizmin genel yapısını değiştirmeden kapitalist olmayan işletme modelleri oluşturup kurarak kapitalist sistemi değiştirmeyi amaçlamış olmalarıdır. Böyle bir girişim, kurak iklimde sulak bitkiler yetiştirmeye benzer. Bunu sağlamak için önce kuraklığa son vermenin yolu bulunmalıdır.

KİM TARAFINDAN OLUŞTURULURSA OLUŞTURULSUN, ANONİM ŞİRKET VEYA KOOPERATİF KAPİTALİST SİSTEMİN ALTERNATİF DEĞİL UNSURLARIDIR

Aslında, halk sektörü diye tanımlanan tasavvurların hepsinin kapitalist sistemde de yer alabilecek işletme biçimleri oldukları görülür. Halk sektörü diye tanımlanan şeylerin anonim şirketten veya kooperatiften farklı olduğu söylenemez. Ne olursa olsun, halk sektörü belli bir işletme biçimi olmaktadır. Oysa halk sektörü aynı zamanda bir düzen değişikliği özleminin yolu, aracı olarak sunulmaktadır. Düzen, yani kapitalist sistem ancak başka bir sistemle değiştirilebilir.

Anonim şirket veya kooperatif, kapitalist sistemin alternatifi değil unsurlarıdır. Halk sektörü birimleri, zengin kişilerin değil az varlıklı kişilerin malı olarak düşünüldüklerinden belki henüz başarıya ulaşmamış veya hiç başarıya ulaşmayacak bir ortaklık sayılabilirler ama bu niteliklerinden dolayı kapitalizm dışı bir unsur sayılamazlar. Dolayısıyle, kapitalizmin değiştiricisi, kapitalizmin yerini alacak bir unsur olarak görülmeleri olanaksızdır.

Kuşkusuz sosyalist sistemde de kooperatif olabilir. Veya kooperatifler sosyalist sisteme geçişte önemli bir unsur teşkil edebilir. Ancak sosyalist sistemin temeli de kooperatifler değildir.

HALK SEKTÖRÜ VE NEJAT ÖLÇEN

Bu işin "teorisyen"i Nejat Ölçen'in Halk Sektörü kitabında halk sektörü ile ilgili çeşitli tanımlara varmayı mümkün kılan açıklamalar vardır. Ancak bir yerinde oldukça farklı bir açıklamaya gidilmiş bulunuyor: Halk sektörü bin-ikibin yıl önce Anadolu'da kapitalizm veya sosyalizm yokken mevcutmuş. Böylece geçmiş çağların üretim biçimi olan zenaat-lonca düzeni veya tarımda hakim olan ortaçağ toprak düzeni oluyor halk sektörü. Bu üretim biçimleri geçmiş çağların üretim teknolojisine, üretim güçlerinin o dönemlerdeki gelişim düzeyine uygun düşer. Aynı düzeni oluşturmak istiyorsak aynı teknolojik düzeye dönmemiz gerekir. Bunu mu yapmak istiyoruz? "Medeniyet öyle bir alevdir ki kendisine bigâne olanları yakar." Bugünün medeniyetinin gerektirdiği teknolojiyi benimsemek zorundayız. Bu yeni sorunlar çıkaracaktır. Yeni sorunların çözümü de yeni yöntemlerle olur. Eski çağlara ait çözümler o zaman geçerli idi. Kendilerini yıkıp silen gelişmelere çözüm olmaları beklenebilir mi?

HALK SEKTÖRÜ SÖMÜRÜYÜ ORTADAN KALDIRMAZ

Sömürü karşısında iki çeşit tavır alınabilir. Sömürü düzenine son vermek birinci tavırdır. Sömürücülerin yerini almak veya sömürücülerin yanında yer almaya çalışmak ikinci tavrı oluşturur. Halk sektörü ikinci anlama gelen tipik bir küçük burjuva tavrıdır.

Sömürü, mutlaka kanunları çiğneyerek, vergi iadesi yolsuzluğunda olduğu gibi sahtekarlık yaparak sağlanmaz. Kapitalist sömürü, emek dışı gelir, kâr, faiz, rant... sağlamakla olur. Bu tür gelirlerin kaynağı başkalarının emeğidir. Bu tür gelir sağlamayı engelleyen kanunlar, bunları gayrı ahlaki sayan gelenekler hakim değildir kapitalist düzende.

Halk sektörü bütün sömürü yollarını ortadan kaldırmaz. Ancak üretim araçlarının mülkiyetini yaygınlaştırarak yeni sömürücülere yeni ortaklar oluşturmayı amaçlar.

Her mahallede bir milyoner yaratma fikrinden farkı, niteliksel değil niceldir.

Yabancı ülkelerde para biriktirmiş işçiler, halk sektörü fikrini kamçılamıştır. Sermayenin kaynağının insanın kendi çalışması olması, bu yolla oluşacak işletmeye kapitalist işletme denmesine engel teşkil etmez. Ancak, kişinin kendi çalışmasıyla sermaye oluşturması ne derece mümkündür? Bu tartışılabilir. Zira yukarıda da değindiğimiz gibi, kapitalist sistemde genel eğilim bu beklentiyi boşa çıkaracak istikamettedir. Yani sınıflararası bir geçiş varsa, bu, kapitalist sınıftan işçi sınıfına doğrudur.

Halk sektörü ünitelerinde de işçiler olacaktır. Yalnız sermayedarlardan oluşan bir personel kadrosuyla ancak bazı basit üretim alanlarında başarıya ulaşılır. Örneğin tarımda bu mümkündür. Oysa, biraz karmaşık ve geniş faaliyet alanlarında, yalnızca sermayedarların emeğiyle işleyen işletmeler olanaksızlaşır. Mutlaka, halk sektöründe de çalıştıranlar ve çalışanlar olacaktır. Çalıştıranların sayısını artırmak (tekelleşmeyi tersine çevirmek) mümkün olduğu takdirde, bu ancak çalışanların sırtındaki yükü artırarak mümkün olur.

DEVLET NEDİR?

Niçin devletin dışında bir halk sektörü? Çünkü devlet te halkı sömürüyor denilmekte. Aslında devlet te sınıflardan bağımsız olmadığından bu durumda sömüren kapitalist sınıflardır. Bürokrasi bu sömürünün aracı ve paravanasıdır.

Sömürünün aracı olmayan bir devlet, halkın devleti olabileceği düşünülemiyor. Bu tutum geçmişteki devletçilik uygulamalarına karşı bir tepki ve aynı zamanda sosyalist düşünceye karşı propagandanın bir başarısıdır.

HALK SEKTÖRÜNÜN ÖNEMLİ BİR SONUCU İŞÇİLER ARASI DAYANIŞMAYI KIRMASINDA GÖRÜLECEKTİR

Bu tutum, henüz bilinçlenmemiş işçilerin ilk makineler ortaya çıktığı vakit, onları, kırmaya varacak derecede antipati ile karşılamalarına benziyor. Zira, işçiler henüz o zamanlar makinelerin kendi çıkarları için de bir araç olabileceğini görememişlerdi. Devlet te böyle bir araçtır. Halkın yararı ve mutluluğu için işleyen bir devlet düzeni de oluşturulabilir. Herhalde gerçek halk sektörü de bu nitelikte bir devletin üretim alanındaki yüzü olabilir. Ekonomiye hakim olacak güçte ve ekonomiye hakim olması gereken halk sektörü de böyle oluşabilir.

Ancak bu yolla düzen değişikliğinden sözetmenin bir anlamı olabilir.

HALK SEKTÖRÜ VE KARLILIK

Halk sektörü kâr amacına göre çalışmayacak mıdır? Eğer kâr amacı gözetmeyecekse acilen gelir getiren yatırım olanakları peşinde koşan yabancı ülkelerden dönmüş işçilerin buralara yatırımda bulunması nasıl beklenebilir?

Eğer kâr amacı güden tipik kapitalist işletmeler olacaklarsa, iddia edildiği gibi bu yolla Doğu'ya yatırım yapılması nasıl sağlanacaktır? Zira, Doğu'ya yatırım kârsız veya az kârlı olduğu için özel teşebbüs tarafından tercih edilmemiştir.

CHP'NİN SORUNU...

Halk sektörünün önemli bir sonucu işçilerarası dayanışmayı kırmasında görülecektir. Yatırım yapan sendikalarda bu durum şimdiden görülmüştür de. Sendika, kapitalistlerle aynı safta yer alınca, grev fonlarını yatırıma plase edince, ne yapacağını bilmeyen bir kuruluş haline düşer.

Peronist rejimde bu yol, sendikaları baştan çıkartmakta etkin bir biçimde işletilmiştir.

Eğer sendikaların elinde fonlar birikiyorsa, bunu kullanmanın sayısız yolları vardır.

Düzen değiştirmek kolay iş değildir. Bunun için örgüt gerekir. Bunun için kapitalistlerden bağımsız mali güç gerekir.

Düzeni değiştirmek iddiası ile ortaya çıkan bir parti, sendikaların gücünü bu düzenin gidişine uygun yollara kanalize etmenin çözümlerini getirmek yerine, bu gücü düzeni değiştirmenin dayanağı haline getirmelidir. Sendikalara bu yolda bilinç götürmelidir.

Sendika ve parti ilişkisi konusunda başka ülkelerin deneyleri ve bizim gerçeklerimiz bu konuda sayısız hareket olanakları telkin etmektedir. Ama asıl mesele, CHP'nin "düzeni değiştirmek" diye bir sorunu olmamasından çıkmaktadır.

Politika üzerinde TİP harekâtı derken, CHP-DİSK harekâtı başarıya ulaştı...

ŞİMDİ POLİTİKA BAŞARILI BİR BİÇİMDE YAYIN HAYATINA DEVAM EDİYOR. GAZETENİN SAYFALARINI ARTIK TİP HABERLERİ DEĞİL, KEMAL TÜRKLER, AYDIN MERİÇ, MEHMET KARACA, HABERLERİ KAPLIYOR

Yıl 1963 : Şimdilerde, 60'taki ihtilalciliğinin faturasını 12 Mart döneminde ödeyen Numan Esin'in mülkiyetinde olan Vatan gazetesi, o zamanlar, CHP Giresun Milletvekili olan Naim Tirali'nin mülkiyetinde. CHP'nin tek sahibi de şimdilerde olduğu gibi Ecevit değil, "İkinci Adam" İsmet İnönü.

Gazete, daha önceden Ahmet Emin Yalman'dan satın alınmış. Özellikle 1946 yıllarıyla, Demokrat Parti iktidarının ilk dönemlerinde ülkenin en güçlü gazetelerinden biri olan Vatan, daha sonraları sürekli olarak okur kaybetmeye başlıyor. Gazetenin Naim Tirali tarafından satın alınmasından sonra da bu düşüş devam ediyor.

Evet, 1963 yılına gelindiğinde gazetenin merkezi, başlangıcından beri olduğu gibi İstanbul'da; Naim Tirali ise Milletvekilliği nedeni ile Ankara'dadır. Ve nasıl olmuşsa olmuş, gazetenin başına bir takım "aşırı solcular" çöreklenmişlerdir. Bu "aşırı solcular" patronlarının Ankara'da olmasından da yararlanarak gazeteyi o zamanlar yeni yeni palazlanmaya başlayan Türkiye İşçi Partisi'nin yayın organı haline getirmişlerdir. Bu, gazete için olduğu kadar Türkiye için de çok yeni olan çizgi, kısa sürede gazetenin soluklanmasını, daha açık bir deyişle okurunun artmasını sağlar. Öylesine aranır bir hale gelir ki gazete, Anadolunun bazı yerlerinde o zamanın parasıyla 5 liraya bile alıcı bulduğunu görenler vardır. İşte gazetedeki bu hızlı gelişme ve etkinleşme, doğal olarak bazı çevreleri tedirgin etmeye başlar. En fazla tedirgin olanlar ise Cumhuriyet Halk Partililerdir :

"Nasıl olur da bir CHP Milletvekilinin gazetesi, CHP'nin en büyük düşmanı 'aşırı solcular'ın borazanı haline gelir. Buna mutlaka ve mutlaka bir çözüm yolu bulunmalıdır."

CHP'nin o zamanki "Patron"u İnönü, Meclis koridorlarında yanına çağırdığı Naim Tirali'ye bu sözler çerçevesinde iyi bir "zılgıt" çeker. Naim Tirali için artık iki seçenek vardır : Ya CHP Milletvekilliği geçmişte kalan tatlı bir anı olacak, ya da Vatan gazetesi bir "hale-yola" sokulacaktır. Naim Tirali, gerçi ikinci yolu izlemiştir ama, Milletvekilliğini geçmişte kalan bir anı olmaktan da kurtaramamıştır. Gazetenin Ankara'dan kontrol edilmesi olanağı bulunmadığından yazı işleri bir gecede apar topar Başkente taşınır. 25 kuruş yerine seve seve 5 lira vermeyi göze alanlar, bu tarihten sonra bayilerde Vatan gazetesini boşu boşuna ararlar.

Gazete, "suya sabuna" dokunmayan, matbaacıların deyimi ile "mürekkep ayarı alınana kadar baskısı biten" ilan alabilmek için naylon faturalarla yüksek tiraj gösteren ve basılanları bayiler yerine doğruca kesekağıtçıya gönderen bir gazete olmuştur artık.

Olayı yaşayanların anılarında kalan bu öykü, günümüzde de hemen hemen aynıyla, fakat bu kez üç boyutlu olarak yaşandı. Ne var ki, kişiler o zamanki kişiler değil, gazete de Vatan değildi.

CHP'nin şimdiki "Patron"u Bülent Ecevit'in Başbakanlığı döneminde TRT Genel Müdürlüğüne atanan İsmail Cem, MC döneminde, Danıştay kararına rağmen görevden alınınca, İstanbul'da yayınlanmakta olan Ekonomi Politika adlı bir ticari gazeteyi satın alıp, "Ekonomi"si küçük, "Politika"sı büyük bir siyasi gazete haline getirdi. Gazetenin bu yeni biçimiyle yayınlanma ya başlamasından bir yıl sonra parasal kriz içine giren İsmail Cem, hisselerini, Ankara'nın gazeteciliğe meraklı CHP'li Belediye Başkanı Vedat Dalokay'a sattı. Hisseleri elden giden Cem, çok kısa bir süre sonra da başyazarlık görevini bırakmak zorunda kaldı.

Dalokay, her ne kadar CHP'li bir Belediye Başkanıysa da gazetesi yavaş yavaş CHP'nin dışında bir solu destekler hale gelmişti. Bu durum, Dalokay'ın tavrından değil, gazetenin çeşitli kademelerinde, özellikle İstanbul'daki merkezinde görev alan kişilerin politik tavırlarından ileri geliyordu.

Ancak şunu da belirtmek gerekir ki, hep aynı politik tavırlı kişilerin birden bire Politika gazetesinde buluşmaları tesadüf değildi. Her ne kadar para bolsa da bir haftalık dergi yanında bir de günlük gazete çıkarmaya yetecek kadar değildi. Oysa bir de günlük gazete olsa bu işin alt-yapısı tümüyle tamamlanmış olacaktı. Günlük gazeteyi ihtiyaç haline getiren bir başka olgu daha vardı. O da, bu siyasi hareketin haftalık dergisinin başyazarının haklı ya da haksız kişisel sürtüşmelerini kendi davası haline getirmesi ve bu yüzden de ilerici basınla arasının açılmasıydı. Bu nedenle bu siyasi hareketin haberleri, yöneticilerinin demeçleri kendilerine göre bu basın organlarında yeterince yer almıyor, değerlendirilmiyordu. İşte bu yüzden de bir günlük gazete mutlaka şart oluyordu.

Herşey Dalokay'ın gazetenin hisselerinin büyük bir kısmını satın almasıyla başladı. Aslında Dalokay'ı bu işe ikna eden de, siyasi hareketin haftalık dergisinin başyazarı ve aynı zamanda Dalokay'ın da danışmanı olan kişiydi. Böylece günlük gazeteye sahip olma yönündeki ilk adımlar başarı ile atılmış oluyordu. Şimdi sıra, etrafı ürkütmeden gazetenin yönetim ve muhabir kadrosunu da istenilen yönde oluşturmaya kalmıştı. Bu iş te ilk başlarda başarıyla yürütüldü. Genel Yayın Yönetmeni meselesi halledildikten sonra, bir gece içinde de Sorumlu Yazı İşleri Müdürlüğü ele geçirildi. Koray Düzgören bir gece içinde Günaydın gazetesinden ayrılıp Politika'ya Sorumlu Yazı İşleri Müdürü olarak geldi.

Politika gazetesi bu işlerin tezgahlandığı iki ay içinde gerçekten hamleler yaptı. Ama yapılan hamlelerin en önemlisi, gazete sütunlarında günaşırı "TİP"den haberlerin yayınlanması, aynı konularda demeçler veren sosyalist partilerin yöneticilerinin bu demeçleri aktarılırken TİP dışındakilerin kuşa çevrilmesi, buna karşılık TİP'e ait olanların baş köşede ve tümüyle verilmesiydi. Bu hamleye paralel olarak, Politika personeli arasında devamlı kazan kaynatılıyor ve TİP'e yatkın olmayanlar hakkında "Maocu", "ajan" gibi söylentiler yayılarak, bu kişilerin gazeteden ayrılmaları için psikolojik baskı yapılıyordu. Nitekim bu baskılar da işe yaradı ve tek kusurları TİP'e yatkın olmamak olan birkaç kişi gazeteden ayrılmak zorunda kaldı.

Politika içindeki işler gerçekten planlandığı gibi gidiyordu. Ama evdeki hesap çarşıya uymayacaktı. Politika gazetesindeki yeni çizgi -63'lerde Vatan gazetesinin İnönü'yü rahatsız etmesi gibi- Ecevit'i de rahatsız eder olmuştu. Eğer söylentiler doğruysa Ecevit, Dalokay'ı çağırdı ve ona aynen bir zamanlar İnönü'nün Tirali'ye çektiği zılgıtı çekti. Ne raslantı ki (!), bu sıralarda DİSK yönetimi de bir günlük gazete çıkarmanın hazırlıkları içindeydi. "Toplumsal İlerleme" çizgisinde olacak bu gazete için ofset baskı makinaları bile ısmarlanmıştı. Bundan sonra olaylar aynen geçen haftaki Yürüyüş dergisinin yazdığı biçimde gelişti. Siyasal alanda CHP ile "toplumsal ilerleme" asgari müştereğinde buluşarak kutsal bir ittifak kuran DİSK sosyalistleri (!), bu konuda da anlaşıverdiler. Anlaşmayı yürütme görevini ise tek amacı milletvekili olmak olan İsmail Cem yüklendi.

SALI 30 KASIM 1976

Politika

kurultay notları 8. sayfada

Genel Sekreter belirleniyor

CHP'DE KARAR GÜNÜ

TOPLUMSAL İLERLEME YOLUNDA İLERİ «!»

Kurultayın üçüncü gününde Turan Güneş ayrı bir liste çıkarmaktan vazgeçti

Politika'nın yeni ekibi, başlarında Maden-İş'in muhasebecesi falan değil, fakat Kemal Türkler'in fedaisi olan Gökalp adındaki adamın bulunduğu "baskın grubu"nun ardından gazetenin idarehanesine gelip yerleştiler. Şimdi Politika, başarılı bir biçimde yayın hayatına devam ediyor. Gazetenin sayfalarını artık TİP haberleri yerine, Kemal Türkler, Aydın Meriç, Mehmet Karaca haberleri kaplıyor. Sanat sayfasında Sovyet sinemasının görkemliliği, dış politika sayfasında Sovyet dış politikasının haklılığı anlatıla anlatıla bitirilemiyor.

İşin özü şu : Politika üzerinde iki "tepeden inme" harekatı düzenlendi. Bu iki harekattan daha tecrübelilerin yönettiği başarıya ulaştı. DİSK'in tepesine bir ayda çöreklenenlerin, Politika meselesini bir günde halletmeleri işten bile değildi. Nitekim de öyle oldu.

BUNDAN BÖYLE DERGİMİZİN BU SAYFASINDA, KENDİLERİNE "DEVRİMCİ" DİYEN TİYATROLAR ALT SINIR OLMAK ÜZERE ÜLKEMİZDEKİ "DEVRİMCİ" TİYATROLAR İLE, BELLİ ARALIKLARLA SÖYLEŞİLER YAYINLANACAKTIR. BU SÖYLEŞİLERDEN SONRA BU TİYATROLARIN SÖZCÜLERİ BİR MASA ETRAFINDA TOPLANACAK VE TİYATRO KONUSUNDA DOĞRU DEVRİMCİ ANLAYIŞIN NE OLMASI GEREKTİĞİNE BİR YAKLAŞIMDA BULUNULMAYA ÇALIŞILACAKTIR.

Ankara Birlik Tiyatrosu ile söyleşi

SORU ● Tiyatro anlayışınızı ve ABT'nin özgeçmişini anlatır mısınız ?

YANIT ● Biz Ankara Birlik Tiyatrosu olarak, "Tiyatroyu bir tüfek gibi kullanmak gerekir. Tiyatro, gala gecelerinde göğüslere takılan bir çiçek değildir."- "Tiyatroyu propaganda aracı olarak kullanmak, proletaryaya politikayı aşılamak ve proletarya için verilen savaşta önemli bir etken yapmak" düşünce bütününden çıkarak, politik-militan tiyatroyu oluşturmaya çalışıyoruz. Nedir militan tiyatro? Yanıtlayalım: Biz önce devrimci, sonra da tiyatrocuyuz. Halkımıza ulaşmak için seçtiğimiz tiyatro sistemi, epik ögelerden yararlanan politik tiyatrodur. Ancak, militan tiyatrocu olmadan politik tiyatro yapmanın anlamsız olacağına inanıyoruz. Biz oynadığımız oyunların, halka ulaşmasını ister, bunun için de olanaklarımızı zorlamayı militanca çalışmayı görev biliriz. Devrimci olmak nasıl zorsa, giderek militan tiyatro yapmak ta zordur. Bilinç ister, pratik ister, özveri ister, inanç ister...

Ankara Birlik Tiyatrosu, 1971 yılında kuruldu. O günden bu yana, 1976 yılına değin, Anadolu aydınları - nın ve halkının desteğiyle yaşadı, yaşıyor. Gişe kaygusu olmadan, sırtını halka dayamış olmanın verdiği güvenle, militan kadrosunun çalışmasıyla. Oyunlar - da söyleyeceklerimizi, halkımızın anlayacağı biçimde söylüyoruz, halkımızın anlayacağı biçimde oynuyoruz. Kısaca nasıl tiyatro yapacağımızı pratik içinde, yazarımızla-oyuncumuzla, halkımızdan öğreniyoruz. Beş yıllık öğrencisiyiz Anadolu halkının. Şimdi onların öğrettiklerini, Ankara'da uyguluyoruz. Yakında iki grup olarak çalışmaya başlayacağız. Bir grup burada, Ankara'da nasıl tiyatro yapılabileceğini, halkımızdan öğrendiğimiz gibi öğretirken, diğer grup ta Anadolu turnesini sürdürerek, öğrenimine devam edecek.

SORU ● Şimdiye değin kaç ilde, ilçede ve köyde oyunlarınızı sergilediniz ?

YANIT ● Oyunlarımız, şimdiye dek, 210 yerde sergilendi. 830 bin seyircinin izlediği oyunlarımız, çoğunlukla kasaba ve köylerde oynandı.

SORU ● Şimdiye dek kaç oyununuz yasaklandı ?

YANIT ● Şimdiye değin, 67 yerde, yasa dışı baskılarla oynatılmadık. Beş yerde, faşizan saldırılara uğradık. On yerde de savcılık tarafından oyunlardan dolayı hakkımızda soruşturma açıldı.

SORU ● Genelde dünya devrimci hareketindeki ve özelde Türkiye devrimci hareketindeki ideolojik ayrışmaların, tiyatrolar üzerinde bir etkisi var mıdır ?

YANIT ● Elbette var. Yalnız, bu ideolojik ayrışmaların, (fraksiyonel-tekkeci tavırların) yarar değil, zarar getirdiğine inanıyoruz. Bunun için de oyunlarımızda yer yer, devrimci güçlerin birleşip, özgücünü ortaya koyması gerektiğini vurguluyoruz. Ve de bu ayrılıkların tiyatro kadromuza yansımaması için çalışıyoruz.

SORU ● Tüm tiyatroların Türkiye çapında örgütlenmesi söz konusu olabilir mi? Bu konuda neler düşünüyorsunuz ?

YANIT ● Tüm devrimci tiyatroların birleşmesi halinde Anadolu aydınının görevi daha bir kolaylaşacaktır. Ancak bunun için yukarıda vurguladığımız gibi militan tiyatrolar gerekir. Elindeki salonu amaç olarak değil, araç olarak kullanmasını bilen tiyatrocular gerekir.

SORU ● Yeni yerinizdeki izleyici oranının yüzdekaçını emekçiler oluşturuyor ?

YANIT ● Anadolu'da tutturduğumuz emekçi oranına Ankara'da da ulaşmak için çalışıyoruz. Bu konuda olumlu sonuçlar aldık. Her gün salonumuza yüz kişilik kontenjanı kullanmaları için sendikalarla konuştuk. Tiyatroya gelemeyecek denli yoksul emekçiler bu kontenjandan yararlanarak oyunlarımızı parasız olarak izleyebiliyorlar. Ayrıca her gün seyircimize anket kâğıtları dağıtıyoruz. Bu kâğıtlara oyun hakkında görüş ve eleştirilerini yazmalarını istiyoruz. İlginç görüş ve eleştiriler çıkıyor ortaya. Tümünü değerlendiriyoruz.

SORU ● Anketlerinizdeki verilerde emekçilerin devrimci sanattan ne gibi bir öz ve biçim beklediklerine değinir misiniz. Yani eleştiriler hangi noktada düğümleniyor ?

YANIT ● Tüm emekçilerin birleştiği bir nokta var. Kendi sorunlarını görmek istiyorlar sahnede. Bunun ukalalığa kaçmadan, kendi anlayabilecekleri biçimde yapılmasını ve Anadolu'ya halkın ayağına götürülmesini istiyorlar. Bir ustanın dediği gibi, oyunlarda kendi hastalıklarımızı değil, halkın sorunlarını sergilemek ve bunu halkın ayağına değin götürmek, amaçlanan kitleye ulaşmak gerekli.

SORU ● Bu sezon için hazırladığınız oyunlar hangileridir ?

YANIT ● Memet Türkkan'ın aynı adlı romanından oyunlaştırdığımız "Güneşin Katli", Muzaffer İzgü ve Zeki Göker'in "Karadüzen", Aziz Nesin'in "Yaşar Ne Yaşar Ne Yaşamaz", Dimov'un "Tütün", Muzaffer İzgü'nün "Gecekondu" adlı yapıtlarını sergileyeceğiz bu sezonda. Böylece yakında altı oyun birden oynamaya başlayacak tiyatromuzda. Her gün ayrı bir oyun oynanacak. Bunu sağlamak için de geceli gündüzlü çalışıyoruz.

SORU ● Yerleşik salonunuzda, tiyatro dışında başka neler yapmayı düşünüyorsunuz ?

YANIT ● Beş yıllık Anadolu turnemizin, bugün ulaştığı aşamayı, "yerleşik salon çalışmaları" diye niteliyoruz. Amacımız salonu, tiyatromuzun merkezi haline getirerek, Anadolu'da tiyatro yapma ilkemizi, daha güçlü bir biçimde yaşama geçirmektir. Bu nedenle şu sıralarda salo çalışmalarına ağırlık veriyoruz. Ankara Birlik Tiyatrosu Çalışanları bünyesinde sinema-fotoğraf bölümü oluşturuldu. Bu bölüm tümüyle amatörlere açık olacak. Bölüm programı, sinemanın kitle iletişim araçlarının en güçlüsü olduğu gerçeğinden hareket ederek hazırlandı. Fotoğraf çalışmaları ise tümüyle Türkiye gerçeğine yönelik olacak. Bu sanat dalının gelişip yaygınlaşması amacıyla çaba harcanacak.

Bu çalışmaların yanısıra, kitlelere doğrudan açık olacak "tartışma-dizi seminer programı" hazırlanmakta. Ayın belli günlerinde, önceden belirlenen ortak temelli konular, niteliklerine göre, açık tartışma ya da dizi seminer biçiminde halka sunulacak.

Özel geceler, konser ve sergiler de planlanan çalışmalar arasında.

Ayrıca, ana kadronun Anadolu'da sürdüreceği turneler sırasında, yerleşik salon çalışmalarını yürütecek ikinci kadronun oluşturulmasına da çalışılıyor. Buraya, bir yaşını dolduran tiyatronun yayın organı "Ana doludan" dergisinin çalışmalarını da ekleyelim.

Başlattığımız ya da programladığımız tüm bu çalışmalar, tiyatronun kültür evi biçimine dönüştürülmesi amacını güdüyor.

SORU ● Tiyatronun toplumsal bilinci emekçilere götürmekte ne gibi katkıları vardır ?

YANIT ● Tiyatro doğru kullanıldığı zaman, bütün sanatlardan çok emekçilere politika anlayışını aşılar. Yalnız bunu yaparken, "boşalım" değil, "birikim" tiyatrosu yapmaya özellikle dikkat etmek gerekir. Bu tip yanlışlara düşen tiyatrolar gözümüzün önünde. Bir ustanın dediği gibi, "tiyatroya (x) olarak giren seyirci (x+1) olarak çıkmalıdır." Oynanan oyun yapışmalıdır seyirciye. Onu düşünmeye itmelidir. Seyirci, daha tiyatronun kapısından çıkmadan unutmuşsa oyunu, yapılanların tümü boşa gitmiş demektir. Oynanan oyun düşlerine bile girmeli onu itmeli, dürtmelidir. Oyunu evinde karısı ile, fabrikada arkadaşı ile tartışmalı, bunun gereğini duymalıdır içinde. Oyunda gülmeli ama gülerken düşünebilmelidir. İşte bizim anladığımız politik tiyatro ve militan tiyatrocu.

